

thi ca thể giới chọn lọc

thơ
A.X. Puskin

NHÀ XUẤT BẢN THANH NIÊN

THI CA THẾ GIỚI CHỌN LỌC

KIỀU VĂN

Tuyển giới thiệu

Thơ

A. X. PUSKIN

NHÀ XUẤT BẢN THANH NIÊN

Trong tuyển thơ này, chúng tôi có sử dụng các bản dịch thơ của các dịch giả: Thúy Toàn, Xuân Diệu, Thủy Nguyên, Hoàng Trung Thông, Hoàng Yến, Tế Hanh, Thái Bá Tân.

Trân trọng cảm ơn các và dịch giả thơ A. X. Pushkin.

Địa chỉ liên lạc :

TRẦN TUẤN

49 Hồ Xuân Hương, P.6, Q.3

TP. Hồ Chí Minh

ĐT : 9306381

LỜI GIỚI THIỆU

A.X.Puskin (1799 - 1837) như cách đánh giá rất đúng của thi hào Lermôntốp - là mặt trời của thi ca Nga, xuất hiện đầu thế kỉ XIX.

Trước Puskin, ở nước Nga mới chỉ tồn tại nền văn học bình dân. Một số nhà thơ Nga tuy có danh tiếng nhưng cũng mới chỉ là những người “dọn đường” cho sự ra đời của văn học Nga.

Một vấn đề bức xúc của lịch sử được đặt ra : Phải giải quyết tình trạng còi cọc, tụt hậu của văn học Nga so với văn học châu Âu và thế giới, trước thềm thế kỉ XIX. Sự “tụt hậu” đó phản ánh sự lạc hậu của nước Nga Sa hoàng, nơi vẫn còn tồn tại chế độ “nông nô”, tàn dư của chế độ chiếm hữu nô lệ thời cổ.

Sau khi đánh tan cuộc xâm lược của Napôlêông năm 1812, lịch sử Nga trải trở vượn mình về phía trước. Nhân dân Nga như bừng tỉnh sau giấc ngủ li bì kéo dài nhiều thế kỉ. Tiếng chuông báo hiệu thời đại mới đã điểm : cuộc cách mạng tháng chạp đã nổ ra trong năm 1825 nhằm thủ tiêu chế độ

nông nô, chướng ngại vật chủ yếu của lịch sử Nga lúc đó.

Sự xuất hiện thiên tài Puskin như một tất yếu lịch sử, nhằm cung cấp cho nước Nga một lãnh tụ thi ca có phẩm chất đặc biệt, có tài năng và nghị lực không lồ, để đảm lãnh sứ mạng lớn lao trong lĩnh vực văn học.

Do Puskin mà ngôn ngữ văn học thành văn Nga mới thực sự định hình. Cũng chính ông đã sử dụng ngôn ngữ ấy sáng tạo nên cả một thế giới văn học kì vĩ gồm thơ, trường ca, tiểu thuyết bằng thơ, văn xuôi, kịch... tóm lại, toàn bộ lâu đài văn học Nga đầu thế kỉ XIX với cả hai dòng lãng mạn và hiện thực.

Chỉ trong vòng hơn 20 năm, Puskin đã làm cho văn học Nga đủ sức đối thoại với văn học châu Âu và thế giới đương thời. Để xây dựng được lâu đài đó, Puskin đã tổng hợp toàn bộ tinh hoa của văn học thế giới trải qua 26 thế kỉ, từ Hômer, kết hợp nhuần nhuyễn với văn chương bình dân Nga : một chủ trương tuyệt đối đúng.

Là khối óc thông minh mẫn tuệ nhất của thời đại, Puskin đã sản sinh ra những giá trị cao nhất về tư tưởng và nghệ thuật, hàm chứa trong những tác phẩm của ông.

Có thể nói thơ Puskin chính là linh hồn của nước Nga, là “tiếng dội của dân Nga”, phản ánh tình cảm và nhãn quan chính trị sắc bén của ông : phải đập tan chế độ chuyên chế, thủ tiêu chế độ nông nô, phải thỏa mãn niềm khát khao tuyệt đích “tự do, giải phóng” của nhân dân Nga.

Sao hạnh phúc nguy nga rồi hiện sáng,
Cả nước Nga sẽ bừng tỉnh cơn mê,
Ngày mai đây hậu thế viết tên ta
Trên đồng vụn của chính quyền độc đoán

(Gửi TSAADAËP)

Nhiệt tình cách mạng sôi sục đã thôi thúc Puskin viết những bài thơ chính trị nổi tiếng, có tác dụng khích lệ rất lớn đối với những chiến sĩ cách mạng tháng chạp trong chiến đấu cũng như trong lao tù, và làm thức tỉnh nhân dân Nga. Điều cần nói là, thơ chính trị của Puskin không bao giờ là những lời “hò hét suông”, trái lại nó tràn đầy vẻ đẹp của khí phách hào hùng, trí tuệ sắc bén, với những hình ảnh và ngôn từ làm chấn động lòng người.

Puskin đã mô tả, phân tích một cách sâu sắc la thường mọi hiện thực mà ông nghiên cứu : đó là những con người và những tầng lớp xã hội với tính chất giai cấp đặc trưng, những dân tộc (như

Txigan, Tséckétx, Nga...) với những bản tính dân tộc đặc thù. Ông đặc biệt khắc họa chính xác, tài tình mẫu "nhân vật của thời đại" như Ônêghin, Alêkô, người tù Kápkaz. Đó là những con người chỉ xuất hiện một lần trong thời đại Puskin. Họ xuất thân từ giai tầng quý tộc, có học vấn, bản chất vốn tốt đẹp, nhưng lại sinh "lầm thế kỉ", vào đúng một thời đại ngừng trệ, hủ lậu, đáng buồn nôn. Họ như kẻ bị sa lầy vào vũng bùn, không tìm ra lí tưởng. Rốt cuộc họ trở thành những nhân vật bị kịch với nỗi chán chường dai dẳng, và họ kết thúc đời mình "một cách bậy bạ" như một học giả đã nói.

Cặp mắt tinh tường của Puskin không bỏ qua bất kì một cái đẹp nào của cuộc sống, dù chúng xuất hiện ở thời gian và không gian nào: Cái đẹp của đất nước, của làng quê Nga, của người chiến sĩ cách mạng Nga hay của những người nông dân Nga, cái đẹp của các dân tộc sinh tồn trong tự do như Txigan, Tséckétx, cái đẹp của những thiếu nữ Nga như Tanhia cũng như cái đẹp tha thiết của tình yêu...

Và cũng chính cặp mắt ấy phát hiện được những điều tồi tệ của cuộc sống : lối sống xô bồ mà vô nghĩa của giới quý tộc, sự dã man của bọn bạo chúa (như trong bài thơ "Cây Antsa"), thói ích kỉ,

thời biếng lười. Cách nhận thức hiện thực với đủ hai mặt mâu thuẫn đó đã khiến Puskin tiến gần tới thi pháp hiện đại của Bôđoler ở Pháp :

Vì sắc đẹp lạnh lùng người hát làm chi ?
Hỡi thi nhân hãy mau tỉnh dậy đi !
Uống công thôi, người nhìn thấy đấy :
Nó mon morn sắc hương lộng lẫy
Nhưng chẳng chút gì xúc động cảm rung ;
Nó làm ngơ chẳng đáp lại tiếng lòng.

(Chim họa mi và nhành hồng)

Những cống hiến trác việt của Puskin cho nền văn học Nga và cho cả nhân loại đã khiến ông trở thành một trong những vĩ nhân văn hóa thế giới thế kỉ XIX, bên cạnh những cây đại thụ văn học khác như V.Huygô, Bairon, A.Mickiêvích, Pêtôfi...

Nhưng “không một thiên tài nào không bị bách hại” (Vôn-ter). Puskin, người con lỗi lạc và anh dũng của nước Nga, người đứng về phía nhân dân bị áp bức, người chiến sĩ đầy nhiệt huyết của tự do và tiến bộ, đã bị bọn phản động Sa hoàng bày mưu hãm hại, khi ông mới 38 tuổi đời. Ông chết trong danh dự, đúng với tính cách kiêu hãnh của một người Nga chân chính. Đã 160 năm trôi qua kể từ ngày xảy ra tấn bi kịch ấy, mặt trời của thi

ca Nga chẳng những không hề lặn, trái lại mặt trời ấy càng sáng rực hơn bao giờ hết.

KIỀU VÂN

Gửi các đồng chí

Trôi vùn vụt những tháng ngày tù túng ;
 Chẳng còn bao, các bạn hiền thân mến,
 Còn được nhìn thấy tổ ấm cô đơn
 Và ruộng đồng bát ngát của Hoàng thôn
 Giờ li biệt đợi chờ ta ngưỡng cổng,
 Tiếng nhộn nhịp ngoài xa kia cuộc sống
 Đang gọi ta. Lòng khắc khoải bồi hồi.
 Mỗi chúng ta nhìn tới bước đường đời
 Với kiêu hãnh của tâm hồn tươi trẻ.
 Trong chúng ta giờ đây đã có kẻ
 Tài trí trại giấu dưới mũ quân nhân
 Chinh tề trong quân phục gọn gàng,
 Tay loang loáng thanh gươm kị mã
 Cóng tề người trong buổi mai lạnh giá,
 Cuộc duyệt binh đẹp để kiêu hùng.
 Ghé thắp canh sưởi chút ấm chung ;

Còn kẻ khác số làm quan từ bé
 Vì danh vị mà quên đường danh dự,
 Đem thân làm tôi tớ gian hùng
 Cho một thằng gian khác thế thần hơn.
 Chỉ riêng tôi, mặc cho thân số mệnh,
 Thú cuộc đời chầy lười nhàn tản
 Sống vô tư hờ hững với lợi danh,
 Một mình tôi thêm thiếp ngủ ngon lành...
 Đối với tôi quan trường hay kị binh,
 Mũ quân nhân - luật hình như nhau cả,
 Tôi không phóng lao lên hàng tướng tá,
 Mà hàng quan bát phẩm cũng không luôn :
 Các bạn ơi ! Xin một chút bao dung :
 Hãy để lại cho tôi cơn bốc đỏ (1)
 Phải chụp lên đầu chiếc mũ sắt chiến binh
 Và kẻ chầy lười này còn có thể ung dung
 Giữa thánng bảy đưa bàn tay phóng khoáng
 Phanh áo gi-lê mà không kinh hoảng
 Những tai ương khủng khiếp ụp lên đầu

1817

(THÚY TOÀN)

(1) Một thứ mũ, tượng trưng cho tự do, cách mạng

Gửi Tsaadaép

Sự bịp bợm của tình, mơ, danh vọng
 Mơ trốn ta chẳng được bao lâu
 Những trò vui ngày thơ thoắt bóng,
 Như mộng đêm, như sương sớm tan mau,
 Nhưng hoài bão trong ta còn cháy rực,
 Cả hồn ta náo nức chờ mong
 Nóng lòng nghe tiếng gọi của núi sông
 Sống quặn quại dưới chính quyền hung bạo.
 Trong hi vọng giầy vò ta trông ngóng
 Những phút giây giải phóng thiêng liêng,
 Như chàng trai si tình trẻ tuổi
 Đợi phút giây hò hẹn trung thành,
 Khi trong ta lửa tự do rực cháy,
 Khi tim ta còn sống cho thanh danh,
 Người bạn hỡi, hiến dâng cho tổ quốc
 Những ngọn triều kì diệu của lòng anh !
 Hỡi đồng chí, hãy vững lòng tin tưởng :
 Sao hạnh phúc nguy nga rồi hiện sáng,
 Cả nước Nga sẽ bùng tỉnh cơn mê,
 Ngày mai đây hậu thế viết tên ta
 Trên đồng vụn của chính quyền độc đoán.

1818

(THÚY TOÀN)

Ánh mặt trời của ban ngày đã tắt
 Sương chiều nhẹ đã trùm lên biển biếc.
 Hỡi buồm ngoan, hãy phàn phật reo lên,
 Người, biển lam, hãy còn sóng dưới thuyền,

Ta nhìn thấy dải bờ xa tằm tấp
 Những miền kì diệu mảnh đất miền Nam.
 Xao xuyến buồn ta gặng đi rộng khắp,
 Say mê niềm hồi tưởng xa xăm....

Ta cảm thấy lệ ứa đôi tròng mắt
 Hồn sục sôi và cũng ngập ngừng ;
 Những mơ cũ lượn bên tôi quanh quất,
 Chợt nhớ tình điên dại những ngày xuân,

Nhớ những khô đau, những niềm thân ái
 Với những giày vò của những ước mong lừa dối.
 - Hỡi buồm ngoan, hãy phàn phật reo lên,
 Người, biển lam, hãy còn sóng dưới thuyền !

Bay đi, con tàu ! Hãy đưa ta xa tấp
 Trên sóng đôi dời của những biển khơi huyền hoặc
 Nhưng chớ đưa về bờ bến thê lương
 Của tổ quốc còn mờ mịt sương.

Chớ về nơi đã bùng lửa của muôn khát vọng.
 Nơi những nàng thơ dịu thâm cười mủm cùng ta,
 Nơi tuổi trẻ đã sớm tàn trong những cơn bão đột,
 Vui bay vèo, buồn ở lại trái tim ta.

Là kẻ đi tìm những ảnh hình mới mẻ,
 Ta bỏ các người, hỡi những miền nhật tẻ,
 Ta bỏ các người những đứa con của Lạc thần,
 Những bạn bè chốc lát của thời xuân.

Và những cô nàng lừa đảo ta đã quên,
 Những bạn gái của tuổi xuân vàng ngọc,
 Ta lãng quên... Nhưng có gì chữa được
 Những vết sâu tình, vết thương của trái tim.

Hỡi buồm ngoan, hãy phàn phật reo lên,
 Người, biển lam, hãy còn sóng dưới thuyền !

1820

(XUÂN DIỆU lược dịch theo
 bản dịch nghĩa của THÚY TOÀN)

Tôi đã quen chiến trận

*Tôi đã quen chiến trận
Thích nghe tiếng gươm khua :
Mơ từ thuở bé thơ
Vinh quang trong khói lửa,
Thích trò vui máu đỏ
Của vị thần chiến tranh,
Coi cái chết nấu rình
Với hồn mình gần gũi.
Giữa tuổi xuân phơi phới
Người chiến sĩ trung thành
Vì tự do đấu tranh.
Ai chưa hay cái chết,
Kẻ đó chưa hưởng hết
Niềm vui sướng vô biên,
Không xứng được vợ hiền
Tặng cái hôn nồng thắm*

1820

(THÚY TOÀN)

Người tù

Tôi ngồi sau trăn song ngục lạnh,
 Chú đại bàng non trẻ trong lồng.
 Bên cửa sổ anh bạn buồn chớp cánh
 Rửa miếng mỡ thịt máu đỏ loang.

Rửa, rồi bỏ, rồi nhìn qua ô cửa,
 Như cùng tôi chung một tâm tư.
 Và ánh mắt, và tiếng kêu giục già
 Như cùng tôi muốn nhủ: "Ta bay đi !

Bay, bay đi, ta loài chim tự do !
 Bay về miền núi ngời sau mây xám,
 Bay về vùng nước biển xanh phẳng lặng,
 Bay về nơi chỉ có gió... và ta !....".

1822

(THÚY TOÀN)

Thi sĩ đi, tròn đôi mắt mở,
 Nhưng mắt chàng nào có thấy chi ;
 Một người qua giữa đường đi
 Dừng chân kéo áo thăm thì hỏi han...
 Sao chàng cứ lang thang thơ thẩn,
 Thả mặc dòng nước vẫn trôi xuôi ?
 Bước chân tới chốn cao rồi,
 Mắt đà trông xuống, vội rời chân đi.
 Anh sống thế ích gì anh hỡi
 Trông cuộc đời u tối mù sương ;
 Để thân mệt mỏi chán chường,
 Vì bầu máu nóng dễ thương tới đâu.
 Kia vật mọn ai nào tưởng tới
 Cũng làm anh bối rối lòng say ;
 Thiên tài phải vút lên mây
 Cánh nhà thơ phải tung bay giữa trời.
 Dây đàn phải lựa lời say đắm,
 Cả bao tình bay bổng chàng ơi !
 - Vì sao gió chẳng lên trời
 Quay cuồng gió chẳng chịu rời khe sâu ?

Tung ngọn lá trên cao, cao mãi
 Cuốn bụi mù bay lại bay qua
 Khi trên nước biếc bao la
 Con thuyền khát gió nơi xa đợi chờ ?
 Vì sao tự lũng mờ sương ấy
 Bể tháp cao tung dậy trời mây,
 Đại bàng sải cánh đang bay
 Sà chân đậu xuống mảnh cây cối còm ?
 Sao nàng Đêđêmôna (1) đẹp thế
 Lại yêu chàng tráng sĩ da đen
 Như vàng trắng sáng điểm huyền
 Say yêu bóng tối trời đêm mịt mù ?
 Vì ngọn gió cùng chim bằng ấy
 Với nỗi lòng cô gái đang xuân
 Luật nào ép nỗi mà tuân
 Và lòng thi sĩ ví bằng thế thôi.
 Như ngọn gió, những người thi sĩ
 Cuốn về đâu mặc ý riêng lòng.
 Cao bay như cánh đại bàng
 Và không bận hỏi lòng nàng yêu ai.

(THỦY NGUYỄN.

"Đêm Ai Cập")

(1) Nữ nhân vật trong bi kịch Ôtenlô của Sếchxpiơ.

Tửu thần ca

Sao bỗng lặng muôn âm thanh rộn rã ?
 Vang dậy lên, muôn khúc tửu thần ca !
 Muôn, muôn năm những cô gái óng tơ
 Và những người vợ hiền yêu ta tha thiết !
 Nào hãy rót, rót cho tràn miệng cốc !
 Hãy ném phăng những chiếc nhẫn đá vàng
 Xuống đáy cốc vang vang
 Vào rượu nồng men bốc !
 Nào nâng lên, cùng nhau ta chạm cốc !
 Chúc nàng thơ và trí tuệ muôn năm !
 Mặt trời thiêng, người hãy cháy bùng lên !...
 Thứ thông minh giả tạo
 Sẽ lu mờ tiêu tan
 Trước mặt trời bất diệt
 Của trí tuệ nhân gian.
 Như trước bình minh đang dâng lên rạng rỡ
 Ngọn đèn kia leo lét lụi tàn.
 Chào mặt trời ! Quét sạch bóng đêm đen !

1825

(THÚY TOÀN)

Gửi tới Xibir

*Hãy giữ vững lòng trung kiên kiên hãnh
Trong đáy sâu mỗ quặng Xibir,
Trí cao xa và công trình thê thảm
Của các anh chẳng uống phí mất gì.*

*Đây niềm tin nơi hầm sâu u uất,
Như chị hiền sẽ xoa dịu thương đau,
Sẽ khơi dậy niềm tin và sức mạnh,
Giờ phút ta mong ước chẳng còn lâu ;*

*Lòng ưu ái mỗi chân tình bè bạn
Sẽ vượt qua trần song sắt u sầu,
Tiếng tôi hát tự do phóng khoáng
Sẽ bay vào tận ngục tối hầm sâu.*

*Và xiềng xích nặng nề rơi rụng xuống
Và ngục hầm sập nát - và tự do
Bên cửa ra đón các anh vui sướng
Bạn bè xưa gương kiếm sẽ trao đưa...*

Nhà tiên tri

Giữa sa mạc u sầu tôi tha thần
 Lòng giày vò một khát vọng vô biên,
 Ngã tư đường bỗng gặp một vị tiên,
 Một tiên ông trên mình sáu cánh ;
 Ngón tay nhẹ như mơ, người điếm nhân :
 Đôi mắt tôi bỗng mở bừng rực sáng,
 Như mắt đại bàng kinh hoàng ấp con ;
 Người lại nhẹ nhàng đưa tay điếm nhĩ, -
 Và tai tôi tràn ngập vạn âm thanh :
 Nghe mọi tiếng huyền vi của vũ trụ, -
 Tiếng chuyển mình của những vì tinh tú,
 Tiếng cánh bay cao của các vị thiên thần,
 Tiếng dưới đáy sâu của loài thủy tộc,
 Tiếng thao thức của các mầm cây mọc ;
 Người đưa tay moi trong miệng tôi ra

Cái lưỡi tôi đầy tội lỗi điêu ngoa,
 Và bàn tay của người đầy máu
 Qua đôi môi tẻ dại lạnh thính
 Đặt vào mồm tôi lưỡi rắn anh minh ;
 Người dùng kiếm rạch toang lồng ngực
 Mọi tim tôi đang thoi thóp phập phồng,
 Rồi người nhét hòn than đỏ rực
 Vào giữa lòng lỗ ngực trống không.
 Như xác chết, tôi nằm trong sa mạc,
 Bỗng tôi nghe thấy Thượng đế phán truyền :
 “Hỡi tiên tri, hãy mau đứng dậy,
 Hãy mở mắt lắng tai, hãy nghe, hãy thấy,
 Hãy làm theo ý nguyện của ta,
 Đi khắp năm châu bốn bể gần xa,
 Dem lời nói đốt cháy lòng thiên hạ”.

1826

(THÚY TOÀN)

Arion

Bọn chúng tôi khá đông đúc trên thuyền
 Một số người cố gắng kéo buồm căng.
 Một số khác cùng đồng tâm hiệp sức
 Ấn những mái chèo không lồ sâu biển nước
 Của chúng tôi người cầm lái thông minh,
 Cúi từ trên tay lái giữa yên bình
 Im lặng lái chiếc thuyền buồm chở nặng
 Còn mình tôi - đầy niềm tin thanh thản, -
 Tôi hát cho cho thủy thủ... Đột nhiên
 Trận cuồng phong cuốn đến dậy sóng cồn...
 Người cầm lái, các tay chèo chết cả !
 Chỉ một mình tôi, ca nhân huyền bí,
 Trận bão giông xô dạt lên bờ.
 Tôi lại ca những khúc hát xưa kia,
 Và tấm áo thi nhân tôi ướt sũng,
 Trên vách đá tôi đem phơi dưới nắng.

1827

(THÚY TOÀN)

Tiếng vọng

*Có tiếng thú gầm trong rừng thẳm,
Tiếng tù và, tiếng sấm rền vang,
Hay bên đời tiếng hát của một nàng
Sau mỗi âm thanh náo động
Là trong bầu không gian trống rỗng
Người đều sinh ra một tiếng vang.*

*Người lắng nghe tiếng sấm rền dậy đất,
Tiếng sóng gầm tiếng thét bão giông,
Tiếng gọi nhau của lũ mục đồng
Mỗi tiếng người đều đáp trả
Riêng tiếng người không ai buồn vọng cả...
Số phận người cũng thế, hơi thi nhân !*

1831

(THÚY TOÀN)

Gửi Đ.V.Đavudốp

Gửi anh, hỡi chàng thi sĩ !
 Gửi anh, hỡi vị anh hùng !
 Tôi không được cười trên mình tuần mã
 Phóng theo anh trong lửa táp, đạn găm.
 Tôi cảm cương con ngựa Thơ ngoan ngoan,
 Mang bộ đồ cổ kính của Làng Thơ :
 Nhưng hỡi anh, chàng kị sĩ diệu kì,
 Ngay trong cả công việc này khó nhọc
 Đối với tôi anh vẫn là thầy học,
 Anh vẫn là một vị tướng chỉ huy,
 Giá phải là Pugat của tôi kia -
 Chỉ thoáng nhìn cũng rõ là tên bọm -
 Và Kôzak tính ngang tàng ngay thẳng !
 Trong đội quân tiền vệ của anh
 At đã là một viên đội kiên cường.

1836

(THÚY TOÀN)

Đài kỉ niệm

Ta đã dựng cho ta đài kỉ niệm
Không bởi sức tay người ! Đường tới viếng
Cỏ không trùm mất dấu bước thể nhân,
Đỉnh tháp ngang tàng sẽ ngừng cao hơn
Cả trụ thờ Alecxăng đệ nhất (1).

Không, ta không chết - trong đàn thơ di chúc
Hồn ta còn sống mãi chẳng tiêu tan
Và trên đời dù chỉ còn một thi nhân
Danh tiếng ta vẫn còn vang mãi mãi.

(1) Nga Hoàng (cùng thời Puskin)

Trên mọi nẻo đất nước Nga vĩ đại
 Tiếng thom rồi sẽ đồn mãi về ta,
 Từ cháu con kiêu hãnh Xlava,
 Đến dân Phần và Tungu man rợ
 Cả Kanmuc bạn thân của đồng cỏ
 Bằng ngôn ngữ riêng họ sẽ gọi tên ta

Và nhân thế sẽ còn yêu ta mãi
 Vì đàn thơ ta đã thức tỉnh tình thân ái,
 Vì trong thuở bạo tàn ta đã cựa ngời tự do
 Và gọi từ tâm với kẻ sa cơ.

Nàng thơ ơi, hãy tuân lời Thượng đế,
 Vinh quang không màng, nhục hèn sá kể
 Chẳng bận lòng tới kẻ thích người chê,
 Chẳng hoài công cãi với đấng ngu si.

1836

(THÚY TOÀN)

Tự do

Tụng ca

Hãy xéo đi, hãy xéo khuất mắt ta,
 Hỡi nữ hoàng hèn yếu đảo Xiter ! (1)
 Đâu nổi kinh hoàng của đế vương thiên tử,
 Đâu nàng đâu, hỡi nàng ca sĩ,
 Hỡi nàng thơ kiêu hãnh của tự do ?
 Hãy tới gỡ hoa vinh dự khỏi đầu ta !
 Tới đập tan cây đàn thơ ẻo lả !
 Ta muốn gọi ca tự do cho trần thế,
 Ta muốn đập vào những tội xấu gian tham
 Đang nghiêm nhiên ngự trị trên ngai vàng...

Nàng hãy chỉ dấu vết cũ vinh quang
 Của con người Gôloa cao thượng,
 Người mà nàng đã gọi cho những lời ca hùng tráng
 Giữa những cơn bão tố huy hoàng.

(1) Đảo của nữ thần tình yêu.

*Bay run lên ! lũ chuyên quyền bạo chúa,
 Lũ cháu con của số phận đa đoan !
 Còn các anh em, đám nô lệ lầm than,
 Hãy dũng cảm, lắng nghe và đứng dậy !*

*Hỡi tên vua chuyên quyền bạo ngược !
 Ta cảm ngươi, ngôi báu của ngươi,
 Ta thấy trước với niềm vui cay độc
 Cái chết của ngươi, của cháu con ngươi.
 Thế gian sẽ thấy trên trán tên bạo chúa
 Dấu vết của người đời nguyên rửa,
 Ngươi là mối kinh hoàng trên cõi thế gian,
 Lời nguyên rửa của Chúa Trời trên mặt đất.*

....

*Và giờ đây các ngươi ghi nhớ lấy :
 Dù tội tình hay khao thưởng đền bù,
 Dù bệ thờ hay máu thảm ngục tù
 Đều không phải bức tường thành vững chắc .
 Ngươi hãy là kẻ đầu tiên cúi mặt
 Dưới bóng thân của luật pháp công minh,
 Tự do nhân dân và cuộc sống thanh bình
 Sẽ là kẻ đứng canh muôn đời bên ngôi báu.*

1817

(THÚY TOÀN trích dịch)

Những câu chuyện thần thoại Noel

Hoan hô ! Nhà độc tài du dương
 Cưỡi ngựa phi nhanh về nước Nga.
 Đáng cứu thế khóc ré lên thê thảm
 Cả nhân dân theo Chúa khóc òa,
 Mẹ Maria vội ôm Người nụng nạt :
 “Đừng khóc, con, đừng khóc, thiên thần :
 Ngáo ộp này - vua Nga - ngáo ộp !”
 Vua bước ra, đồng dặc truyền rằng :
 “Hỡi nhân dân của cả nước Nga,
 Hãy biết rằng, toàn thế giới đã biết:
 Ta đã may chiến phục cho ta
 Theo kiểu nước Áo, theo kiểu Đức.
 Hãy vui lên, dân chúng, hãy vui lên ;
 Ta no, ta khỏe, ta béo tròn :

Bọn viết báo ngợi ca ta trên báo,
Ta uống, ta ăn, ta hứa hão
Và việc công ta chẳng nhọc nhằn.

Hỡi nhân dân, hãy biết thêm rằng,
Rồi mai kia ta còn quyết định
Đưa tên Laprôp về hưu (1)
Tống cô tên Xốt đi chữa bệnh ; (2)
Thay tên Gotgôn bằng luật hình (3)
Và rửa lòng từ bi của kẻ quyền binh
Cho con người quyền của chính mình”.

Đứa bé vui sướng quá
Bỗng nháy cẳng trên giường :
“Điều đó có thực chẳng ?
Mẹ không đùa, chứ mẹ ?”
Bà mẹ vỗ về bé :
“À ời, nhắm mắt đi,
Được vua kể cho nghe
Chuyện thần thoại hay tuyệt.
Thôi ngủ đi, ngủ đi !”

1818

(THÚY TOÀN)

(1) (2) (3) Các quan lại thời Alêcxăng I.

Làng

Ta chào người, hỡi mảnh đất cô đơn,
Nơi nương tựa của bình an, lao động,
Nơi cảm hứng chảy dạt dào lai láng,
Nơi đời trôi giữa hạnh phúc lãng khuây.
Ta của người - ta đã trở về đây
Từ bỏ chốn thương lưu bệnh hoạn,
Những cuộc vui chơi xa hoa chè chén,
Trở về đây với tiếng lá hàng sồi,
Với ruộng đồng bằng lặng, thanh thoi -
Người bạn gái hiền giúp cho ta mộng tưởng.

Ta của người - yêu biết mấy thửa vườn xanh thắm
Với muôn hoa và bóng mát dịu dàng,
Đồng cỏ xanh những đụn rạ ngát hương,
Lạch suối trong giữa bụi bờ róc rách.

Trước mắt ta kia bao bức tranh linh hoạt ;
 Đây bao la hai hồ nước trong xanh,
 Nơi đôi khi thuyền cá thoáng cánh buồm !
 Sau hồ nước là đồi và ruộng đồng ngang dọc,
 Xa xa nữa những mái lều lác đác,
 Bò thân thơ trên bãi vực phì nhiêu,
 Những sàn phơi mù bụi, cối xay gió cánh điều
 Chốn chốn làm ăn đủ đầy sung túc.
 Ta về đây thoát khỏi thế đời câu thúc,
 Học tìm tòi hạnh phúc trong chân tình,
 Với tâm hồn tự do ta theo phép nước luật hình
 Dem ân tình đáp lại lời e dè câu khản,
 Không còn bận tai nghe bọn ngu lảm nhảm,
 Chẳng tị hiềm với chức phận đũa gian thần,
 Hay thẳng ngu kia trong uy vũ xênh xang.

Hỡi các đấng thần linh, tôi xin hỏi !
 Giữa nơi đây u tịch tôn nghiêm
 Tiếng điệu huyền nghe thấy rõ thêm ;
 Tiếng nói ấy xưa tan chảy lười ác mộng.

Khơi ngọn lửa hăng say lao động,
 Nguồn cảm linh sáng tạo của các người
 Trong lòng ta động lại chín muồi

Nhưng nơi đây có một điều khủng khiếp
 Làm lòng ta se lại xót xa :
 Giữa ruộng đồng đồi núi nở hoa
 Người bạn của nhân quần buồn rầu nhận thấy
 Cảnh dân tình u tối lắm than ;
 Cả một bầy thống trị dã man
 Không nhân nghĩa, không tình, không lí,
 Mặc nước mắt rơi, mặc lời rên rỉ,
 Chúng sinh ra để hủy hoại sinh linh,
 Dùng đòn roi áp bức chiếm cho mình
 Cả lao động, thời gian, của cải,
 Theo luống cày còng lưng tê tái
 Dưới làn roi khổ nhục ê chề
 Đám nông nô xơ xác chân kéo lê
 Trên luống đất bộn chủ nô tàn ác
 Ách nặng nề kéo lê cho tới chết,
 Không dám nuôi chút hoài bão ước mơ.

Những cô gái nơi đây trinh tiết ngây thơ
 Bọn quỉ đem mua vui trong chốc lát.
 Chốn tựa nương của cha già trong tuổi hạc,
 Những người con trai bạn hữu của ruộng đồng,
 Phải bỏ cửa nhà lũ lượt đến cho đông
 Đám đầy tớ tôi đòi phờ phạc.
 Chao ôi, giá tiếng thơ tôi rung động được
 lòng người ?
 Sao tim tôi vẫn cháy một nhiệt tình vô bờ,
 Sao trời không cho tôi tài hùng biện để làm nên
 giông tố ?

Các bạn ơi, tôi có thể thấy được chăng ?
 Ngày nhân dân cười tròng thoát ách,
 Cảnh nô lệ theo lệnh vua xóa sạch
 Và bình minh rực rỡ của tự do
 Có chiếu rọi trên trời tổ quốc ?

1819

(THÚY TOÀN)

Người gieo giống tự do trên đồng vắng

Một người gieo giống đi gieo giống của mình -

Lời Phúc Âm

*Là người gieo giống tự do trên đồng vắng
Tôi ra đi từ sáng sớm tinh mơ
Bàn tay tôi trong trẻo ngậy thơ
Gieo mầm sống trên luống cày nô dịch
Nhưng tôi chỉ phí thời gian vô ích
Cả tư tưởng và việc làm thiện chí của tôi.*

*Nhân dân thanh bình, cứ gặm cỏ đi thôi !
Tiếng vinh dự không thể làm tỉnh giấc.
Tự do đâu cho một bầy súc vật ?
Chúng ta chỉ cần cắt xẻo, cạo lông.
Đời nối đời, di sản chúng nó chung
Là ách nặng, đeo chuông và roi vọt*

1823

(HOÀNG TRUNG THÔNG)

Bên đóa hồng kiều kì
 Có con chim họa mi,
 Loài danh ca sơn cước,
 Ngọt ngào lên tiếng hát :
 “Nàng hồng ơi, nàng hồng !
 Ta trong xiềng trong xích,
 Nhưng lòng ta thỏa thích
 Vì xích xiềng của nàng”.
 Chim họa mi hát vang,
 Nhỏn nhơ trong nô lệ
 Trên bụi cành nguyệt quế,
 Cạnh đóa hồng đẹp xinh
 Trong bóng đêm hữu tình.

1824

(THÚY TOÀN)

Cây Antsa

*Trong sa mạc khô cằn xơ xác,
Trên một vùng đất bỏng cháy nung
Như một tên lính canh hung ác,
Antsa lơ lửng giữa mênh mông.*

*Trời đất giữ đồng hoang khô khát
Để nó ra trong một bữa giận hờn
Ban cho nó cành lá xanh chết chóc
Và truyền cho nhựa độc khắp mình.*

*Chất độc thấm ứa tràn qua vỏ
Dưới nắng trưa giòn giã chảy ròng
Và chiều xuống nhón hòn đông đặc
Bám trên thân từng lớp nhựa trong.*

*Lời chim chóc không dám nghiêng cánh tới
Lũ hùm beo thôi bén mảng đến gần
Chỉ có gió cuốn từng cơn ghé vội
Và bay đi mang chất độc lên đường.*

Và nếu đám mây đen trôi dạt
 Vấy nước lên đám lá xanh um,
 Thì nước mưa đã biến thành chất độc
 Nhỏ từ cành xuống cát bỏng như hun.

Nhưng một kẻ uy quyền đưa mắt
 Bắt một người tới gốc antsa :
 Thì người nọ tuân theo tức khắc,
 Sáng hôm sau mang chất độc về nhà.

Mang về chất nhựa trong chết chóc
 Lẫn cành khô lá phủ héo quăn,
 Mồ hôi lạnh trên trán nhả nhọt nhọt
 Nhỏ ròn ròn như lạch nước giá băng.

Về tới nơi con người ngã phục
 Trong mái lều trên mảnh chần ngang,
 Người nô lệ phận hèn chết gục
 Dưới chân tên bạo chúa hung tàn.

Còn tên chúa lấy ra chất độc
 Tắm mũi tên, tên trúng đích trăm lần
 Dem chết chóc gieo ra ngoài bờ cõi
 Qua biên thùi sang các nước lân bang.

1828

(THÚY TOÀN)

* * *

Con chim nhỏ

*Nơi đất khách quê người tôi tôn kính
Tục ngàn xưa thân thiết của cha ông :
Trong ngày hội tung bùng đầu xuân thắm
Trao tự do cho chim nhỏ giam lồng.*

*Tôi cảm thấy lòng mình đầy an ủi,
Còn việc chi mà phải trách ông xanh :
Khi có thể đem tự do kia tới
Trao tặng cho dù chỉ một kiếp sinh.*

1823

(THÚY TOÀN)

Hỡi sóng cả, ai ngăn ai chặn
 Bước các người ào ạt trào lên ?
 Ai biến dòng nước xưa cuộn cuộn
 Thành ao tù hoang dại lặng câm ?
 Giữa lòng ta phép thần ai dập tắt
 Cả khổ đau, hi vọng, cả niềm vui
 Và đã đem giấc mơ màng biếng nhác
 Phủ tâm hồn giông tố, tuổi hai mươi ?
 Gió, gió đâu, cuộn ao tù thành thác,
 Phá tan tàn đập chấn âm u !
 Giông tố đâu - hình ảnh của tự do,
 Hãy phả lên mặt nước tù ừ uất !

1823

(THÚY TOÀN)

Gửi biển

*Hỡi thiên nhiên tự do, thôi từ biệt !
Trước mặt ta đây là bữa cuối cùng
Người xô ngọn sóng xanh bát ngát
Chói ngời lên vẻ đẹp trắng hùng.*

*Như tiếng bạn thăm thì buồn bã,
Như tiếng kêu trong phút chia phôi,
Lần cuối cùng bên tai ta vẳng lại
Tiếng dạt dào thôi thúc mãi không nguôi.*

*Ôi ! giới hạn của lòng ta ao ước !
Trên bờ người ta thường dạo bước,
Hồn lâng lâng sương khói quyến rũ mờ,
Lòng xôn xang hoài bão lớn vô bờ.*

*Yêu biết mấy tiếng người vẳng đến,
Điều thâm trầm thăm thẳm mệnh-mông,
Khi vẳng lảng trong những giờ chiều xuống,
Khi thất thường trào cuộn bão giông !*

Cánh buồm chài được người bảo hộ
 Hiên lành trôi theo nước reo sóng đỏ
 Lướt hiên ngang trên biển gợn xa vời,
 Nhưng người bỗng nổi sôi cơn thịnh nộ,
 Gìm từng đoàn tàu lớn giữa xa khơi.

Ta không thể suốt đời từ bỏ
 Dải bờ buồn ngày tháng im hơi,
 Ta không thể đem nổi vui khôn tỏ
 Chúc mừng người và theo sóng ra khơi
 Hướng bước chân thơ mộng giữa nước trời

Người gọi ta, đợi chờ... ta bị xích ;
 Tâm hồn ta cố vùng vẫy uổng công :
 Vì nung nấu một khát khao tuyệt đích (1)
 Trên bờ người ta ở lại cực lòng...

Thương tiếc gì ? Về đâu ta hướng
 Bước đường đi vô định mệnh mông ?
 Mỗi vật đây của người trong hoang vắng
 Đều làm ta lay động tận đáy lòng.

(1) ám chỉ mối tình với cô Varontxôva

Một tảng đá, phần mộ của vinh quang...
 Nơi vùi sâu cả một thời oanh liệt,
 Trong giấc ngủ ngàn năm lạnh buốt :
 Tại nơi đây tất thờ Nã-phá-luân

Ông yên nghỉ giữa đau buồn sâu nã.
 Tiếp theo ông, như tiếng gầm gió bão,
 Thêm một thiên tài nối gót ra đi (2)
 Một bậc thầy từng thống lĩnh tâm tư.

Người qua đời, niềm tự do gào khóc,
 Để lại cho thế giới cả vòng hoa.
 Hãy gầm lên, biển ơi, hãy còn sóng
 Chính vì người Người đã cất lời ca.

Hình ảnh người trong Người biểu hiện,
 Chính hồn người hun đúc nên Người :
 Cũng âm u, oai hùng và sâu thẳm
 Cũng như người, không khuất phục cuộc đời.

(2) Âm chỉ Bairoa

Biển cả ơi, thôi rỗng hết địa cầu...
 Ta giờ đây người đem bỏ về đâu ?
 Khắp mọi nơi con người chung phận nhục :
 Đâu có được một giọt ngời hạnh phúc
 Là văn minh hay chuyên chế theo sau.

Thôi từ già, biển ơi ! Ta nhớ mãi
 Vẻ đẹp người rực rỡ huy hoàng
 Và còn mãi tiếng người đồng vọng lại
 Bên tai ta trong những buổi chiều tàn.

Ngập hồn biển, ta mang về tất cả
 Nơi rừng rú, cô liêu hoang dã
 Cả eo ghềnh, ánh chói, bóng râm,
 Cả tiếng sóng reo tâm sự thì thầm.

1824

(THÚY TOÀN)

Buổi tối mùa đông

Ngoài trời đầy gió bão,
 Tuyết lốc quay mịt mờ ;
 Khi gấm như mảnh thú,
 Khi gào như trẻ thơ,
 Khi xạc xào ống rạ
 Trên nóc nhà xác xơ,
 Khi ngập ngừng gõ cửa
 Như khách đêm ghé nhờ

Mái lều ta quanh hiu
 Tiêu điều không ánh lửa.
 Bà ơi, sao ngôi im
 Âm thầm bên song cửa ?
 Hay tiếng rít bão giông
 Đã làm Người muốn nghỉ ?
 Hay Người đang mơ mộng
 Theo tiếng sa rên rĩ ?

Hỡi bạn lòng tri kỉ
 Những ngày thơ cơ hàn,
 Rượu đâu ? Ta nâng cốc :
 Rượu vào nỗi buồn tan.
 Hát con nghe khúc hát :

Có con chim sơn tước
 Sống lặng lẽ ngoài khơi
 Hát cho con khúc hát.
 Có cô gái sớm mai
 Ra ngoài trời quây nước.

Ngoài trời đầy gió bão
 Tuyết lóc quay mịt mờ
 Khi gằm như mảnh thú
 Khi gào như trẻ thơ

Hỡi bạn lòng tri kỉ
 Những ngày thơ cơ hàn,
 Rượu đâu ? Ta nâng cốc,
 Rượu vào nỗi buồn tan.

1825

(THÚY TOÀN và HOÀNG YẾN)

Con đường mùa đông

*Xuyên những làn sương gợn sóng
Mảnh trăng mờ ảo chiếu qua,
Buồn dải ánh vàng lai láng
Lên cánh đồng buồn vắng xa.*

*Trên đường mùa đông vắng vẻ
Cỗ xe tam mã băng đi
Nhạc ngựa đều đều buồn tẻ
Đều đều khắc khoải lòng quê.*

*Bài ca của người xà ích
Có gì phảng phất thân yêu :
Như niềm vui mừng khôn xiết
Như nỗi buồn nặng trĩu hiu.*

Không một mái lều, ánh lửa...
 Tuyết trắng và rừng bao la...
 Chỉ những cột dài cây số
 Bên đường sừng sững chào ta

Ôi, buồn đau, ôi cô lẻ...
 Trở về với em ngày mai
 Nhina, bên lò lửa đỏ
 Ngắm em, ngắm mãi không thôi.

Kim đồng hồ kêu tích tắc
 Xoay đủ những vòng nhịp nhàng,
 Và xua lũ người tẻ ngắt
 Để ta bên nhau trong đêm.

Sâu lắng, Nhina, đường xa vắng,
 Ngủ quên bác xà ích lặng im
 Nhạc ngựa đều đều buông xa thả,
 Sương mờ che lấp ánh trăng nghiêng.

1826

(THÚY TOÀN)

Gửi mẹ nuôi

Bạn thân thiết trong những ngày cơ cực,
 Nguồn mến thương nâng bước đời con !
 Rừng thông thăm thẳm cô đơn
 Ngóng con ngày tháng mỗi mòn mẹ trông
 Trong phòng khách bên song cửa sổ
 Như người canh, thương nhớ mệnh mang
 Tay già lần mũi kim đan,
 Như đang đếm bước thời gian chậm buồn.
 Mẹ thần thờ nhìn đường xa thẳm,
 Lối cổng vào bỏ vắng từ lâu
 Buồn thương, linh cảm, lo âu
 Lại càng chất nặng thắt đau ngực già.
 Thốt nhiên mẹ tưởng sống sờ...

Kapkaz

*Kapkaz dưới chân ta. Một mình ta trên đỉnh
 Bên vực sâu, trên tuyết trắng mênh mông ;
 Con đại bàng cất bay từ núi thẳm,
 Ngang cùng ta dùng cánh lặng trong không
 Từ nơi đây ta thấy nguồn suối chảy
 Và bước đầu núi sụp lở hãi hùng ;*

*Dưới chân ta mây mù trôi ngoan ngoan ;
 Qua làn mây thác nước đổ ầm vang ;
 Ở tầng dưới đá nhấp nhô tảng tảng ;
 Rồi rêu phong gây guộc, bụi khô căn ;
 Rồi đến những rừng cây, vòm xanh thẳm,
 Nơi chim kêu, nai chạy tung tăng.*

Rồi dưới nĩa người quây quần trong núi,
 Đàn cừu lần theo bãi vực phì nhiêu.
 Chàng mục đồng xuống lưng vui phơi phới,
 Giữa đôi bờ râm mát Ara reo.
 Kị mã nghèo nương thân trong hang núi,
 Nơi dòng sông Terec đập diu.

Và đập diu, và réo ầm như mãnh thú
 Nhốt sau lần cũi sắt thấy môi ngon,
 Và trào đập lên bờ hăng vô bổ
 Sóng đối thềm liềm liềm đá nhô hòn.
 Vô ích cả ! không môi ngon, không lí thú.
 Đá lạng cạm kẹp chặt dòng sông.

1829

(THÚY TOÀN)

Xin đừng hát bên anh những bài ca
 Gruzi sâu thương, ôi người đẹp !
 Chúng gọi lại cho anh những trang đời khác,
 Gọi cho anh nhớ lại dải bờ xa.

Ôi, tiếng hát của em sao tai ác !
 Gọi cho anh nhớ nội cỏ đồng hoa
 Và đêm trăng cùng dung nhan đáng nét
 Cô gái buồn vời vợi bóng mờ xa

Nhìn thấy em anh vụt quên tất cả
 Bóng dáng dịu hiền và mỏng manh
 Nhưng em hát - trước mặt anh phút đó
 Bóng dáng xưa bỗng hiện lại rõ ràng.

Xin đừng hát bên anh những bài ca
 Gruzi sâu thương, ôi người đẹp !
 Chúng gọi lại cho anh những trang đời khác,
 Gọi cho anh nhớ lại dải bờ xa

1828

(THÚY TOÀN)

Bông hoa nhỏ

*Trong sách tôi thấy một bóng hoa nhỏ
Héo khô rồi, đâu nữa mùi thơm
Thế rồi tôi rạo rức tâm hồn
Những ý nghĩ vẩn vương kì dị :*

*Ở đâu kia ? Nở bao giờ nhỉ ?
Mùa xuân nào, hoa nở đã từ bao
Ai ngắt hoa ? Bỏ đây vì sao ?
Tay bầu bạn hay bàn tay xa lạ ?*

*Để kỉ niệm một lần gặp gỡ
Để ghi đời định mệnh chia li ?
Hay để rồi nhớ một buổi mình đi
Trên đồng vắng, dưới rừng cây râm bóng ?*

*Anh còn sống ? Chị còn sống ?
Họ hiện giờ tổ ấm nơi đâu ?
Hay họ đã khô héo từ lâu
Như hoa nhỏ không ai biết đây ?*

1828

(HOÀNG TRUNG THÔNG)

Tu viện trên đỉnh núi

*Núi giữa núi, riêng người cao nhất,
Đỉnh hùng vĩ của người, Kazobêch,
Tỏa hào quang chói lọi muôn đời.
Như con thuyền bơi giữa lưng trời
Tụ viện của người nằm trong mây khói
Ân hiện trên đỉnh núi chơi vơi.*

*Ôi, chốn xa xăm lòng hằng ao ước !
Giá được lên trên đỉnh tự do kia,
Gửi gắm lại một lời từ biệt
Với khe ngàn tù túng giam ta !
Lên tầng phòng trong tu viện mây nhòa
Bên Thượng đế ta làm người hàng xóm !*

1829

(THÚY TOÀN)

Những dòng thơ viết trong đêm không ngủ

Tôi thao thức, nến đèn tắt cả ;
 Mộng buồn tênh, tâm tối khắp nơi
 Chỉ có tiếng đồng hồ cô lẻ
 Vẳng đều đều bên cạnh giường tôi.
 Tiếng chuyện phiếm các nàng tiên nữ,
 Tiếng bước đời chuột xám chạy qua
 Tiếng xao xuyến đêm dài thiếp ngủ...
 Cớ sao người day dứt lòng ta,
 Có nghĩa gì tiếng thì thảo tẻ ngắt ?
 Lời than vãn hay là lời trách móc
 Của một ngày ta đã bỏ trôi qua ?
 Hay là người muốn đòi hỏi gì ta
 Người gọi ta hay là người báo mệnh ?
 Ta muốn hiểu được người cho tường tận,
 Ta muốn dò tìm ý nghĩ trong người...

1830

(THÚY TOÀN)

*Tuyết nhấp nhô như sóng
Ngọn sáng trên đồng quang,
Trăng lưỡi liềm lai láng,
Tam mã phóng trên đường.*

*Hát nghe những khúc hát :
Giải nỗi buồn trong đêm,
Ôi, xiết bao thân thiết
Những lời ca ngang tàng !*

*Hát đi, bác xà ích !
Ta sẽ chăm chú nghe.
Trăng liềm soi tịch mịch,
Buồn tênh gió thoảng xa*

*Hát đi : “Trăng, trăng đẹp,
Sao trăng lại cứ nhòa ?”*

1833

(THÚY TOÀN)

Chim họa mi

Ơi con chim họa mi
 Con chim rừng bé nhỏ !
 Chim có ba bài ca,
 Ba bài ca muôn thuở ;
 Còn thanh niên ta có
 Ba điều lo lớn lao :
 Bị bắt lấy vợ sớm
 Chính là điều lo đầu ;
 Điều thứ hai theo sau -
 Ngựa ô đã mệt mỏi
 Điều thứ ba dồn tới -
 Là những kẻ bất lương
 Bắt ta xa người thương
 Hãy đào cho ta huyết
 Giữa đồng ruộng mênh mông,
 Ở đằng trước nhớ trông
 Những khóm hoa màu đỏ,
 Còn đằng chân xin nhớ
 Dẫn về nước suối trong,
 Để bạn gái qua đồng
 Lấy hoa kết vòng nhỏ
 Để cụ già qua đó
 Có nước uống mát trong.

1834

(THÚY TOÀN)

Em ơi đã đến lúc rồi
 Tìm anh mong sống một đời yên thân
 Ngày ngày tiếp nối bay dần
 Mỗi ngày đem mất một phần đời ta,
 Hai ta đang sống đây mà...
 Nhưng như đã chết, thân ra bụi rồi.
 Có đâu hạnh phúc em ơi,
 Còn chẳng yên tĩnh và đời tự do.
 Từ lâu anh chỉ trông chờ
 Như người kiệt sức, mong giờ thoát thân
 Kiếm nơi yên ổn làm ăn
 Với bao tình cảm trong ngần chờ che.

1834

. (TẾ HẠNH)

Đám mây đen

*Đám mây rớt của bão giông tản mạn !
 Một mình người vun vút trên thanh không,
 Một mình người dăng bóng đen ảm đạm
 Một mình người làm ử dột ngày hồng.*

*Vừa mới đó người bao trùm tứ phía,
 Quanh mình người quấn quít những chớp lòe,
 Và người thét tiếng sấm rung kì lạ
 Và người mưa sũng mặt đất khát khô.*

*Thôi đủ rồi, cuốn đi ! Thời đã hết,
 Mặt đất bừng tươi, giông tố đã qua,
 Và ngọn gió, vờn lộc non lá biếc,
 Đuổi nhà người khỏi trời đất lạnh lẽo.*

1935

(THÚY TOÀN)

.... Tôi lại về thăm
Mảnh đất ấy, nơi hai năm qua thoáng
Tôi đã sống đời tù đầy giam cầm,
Mười năm rồi từ ấy đã trôi qua.
Đối với tôi đời thay đổi gớm ghê,
Và chính tôi, theo luật chung, cũng đổi
Nhưng dĩ vãng nơi đây còn bồi hồi,
Cả hồn tôi vang dội tiếng ngày xưa,
Tưởng chừng như đâu vừa mới chiều qua
Giữa rừng thưa mình tôi còn thơ thẩn.
Đây là ngôi nhà giam cầm
Tôi đã sống qua cùng nhũ mầu mến thương.
Người khuất rồi - không còn nữa phòng bên
Tiếng chân người gieo nặng,
Không còn nữa sự chăm lo đầm thắm.

Đây đôi cây !
 thuở ấy tôi thường ra
 Ngồi lặng nhìn hồ nước và tường mờ
 Về bờ xa, về những cồn sóng khác...
 Giữa lúa vàng và cỏ xanh bát ngát
 Hồ mênh mông nước biếc một màu xanh,
 Chiếc thuyền chài lặng lẽ khua gươm,
 Kéo theo tấm lưới gai cũ rách
 Qua mặt nước âm thầm bí mật
 Dọc theo bờ thoải thoải - những làng thôn
 Sau thôn làng, cối xay gió nghiêng nghiêng,
 Cơn gió thoảng cánh quay đi uể oải...
 Nơi con đường dẫn dẫn lên đỉnh núi,
 Trên biên cương trại ấp của cửa ải,
 Gọi gió mưa, sừng sững ba cối tòng
 Một cối đứng chờ vợ, hai cối nọ
 Gắn bên nhau đứng song song một chỗ.
 Ở nơi đây những buổi sáng trắng sông
 Lông dây cương, tôi ruỗi ngựa trên đường,
 Ngọn tùng ấy cất tiếng reo chào đón.
 Chúng vẫn đây, vẫn tiếng reo âu yếm,
 Nhưng dưới chân của chúng đã cối già

(Thuở ngày xưa trồng trái chẳng có chi)
 Nay đã mọc rừng non xanh mơn mớn,
 Bầy trẻ nhỏ, như một nhà đầm ấm,
 Dưới bóng trùm của chúng đứng chen vui.
 Còn đằng kia đứng đơn độc, ngâm ngùi
 Bạn của chúng như một chàng ế vợ,
 Và quanh đó vẫn như xưa trồng trái
 Chào các người, thế hệ trẻ chưa quen !
 Ta không được thấy buổi mai sung sức,
 Bọn các người một ngày lớn vọt
 Vượt qua đầu những bạn cũ quen ta
 Che khuất đi những đỉnh ngọn cây già
 Không cho khách lại qua trông thấy.
 Nhưng cháu ta, lòng tràn đầy sáng khoái,
 Từ cuộc vui nhà bạn có về qua,
 Hãy cho nó được nghe trong đêm tối
 Tiếng các người niềm nở reo ca
 Và qua đây nó sẽ nhớ tới ta

1835

(THÚY TOÀN)

* * *

Chiếc khăn san màu đen

*Lòng đau xé, tưởng như điên như dại,
Mỗi lần tôi nhìn lại chiếc khăn san.*

*Ngày tôi còn trai trẻ sống lang bang
Yêu nồng thắm một cô nàng Hi Lạp.*

*Cô gái đẹp cũng yêu tôi thắm thiết,
Nhưng không lâu tôi gặp vận rủi ro...*

*Một lần kia họp bè bạn gần xa,
Tên Do Thái ở đâu cũng mò đến.*

*“Ngài cùng bạn ở đây vui chè chén
(Nó rỉ tai) con Hi Lạp phản rồi !”*

*Tôi thưởng tiền rồi tống hấn đi ngay
Và cho gọi tên người nhà tin cần.*

*Trên mình ngựa chúng tôi lao phóng thẳng,
Nỗi thương đau thắm nén lặng trong lòng.*

*Tôi run lên, đôi mắt bỗng tối sầm...
Khi thoáng thấy bóng nhà quân phản phúc.*

*Chón phòng riêng một mình tôi lén bước...
Thằng Acmen ôm con bé đang hôn.*

*Lòng sôi lên ; loảng xoảng vút đường guom...
Quân khốn kiếp... chiếc hôn còn chưa rút...*

*Tôi di chân lên xác không đầu tóc,
Tái mặt đi lạng lẽ đứng nhìn nàng.*

*Nhớ lời van và... máu lại chảy tràn...
Cô gái chết và ái tình rũ chết !*

*Tháo chiếc khăn của nàng trên mái tóc
Tôi hằm hằm lau máu đầm trên guom.*

*Khi bóng chiều mờ mịt nặng nề buông,
Sai đây tớ ra Đunai vút xác.*

*Từ ngày đó không còn hôn mắt đẹp,
Không còn chờ những buổi tối hân hoan.*

*Lòng đau xé, tưởng như điên như dại,
Mỗi lần tôi nhìn lại chiếc khăn san.*

1820

(THÚY TOÀN)

Hết rồi - tình đã vỡ tan
 Anh ôm lần chót đôi bàn chân em
 Những lời chua xót thốt lên
 Anh nghe lời đáp của em : - Hết rồi.

Anh không còn tự dối thôi,
 Nỗi sầu anh chẳng trợn đời dối em,
 Chuyện tàn, có thể anh quên ;
 Tình yêu không để đáp đền cho anh !
 Trẻ trung hồn lại đẹp xinh,
 Mai em được biết bao tình mến yêu.

1824

(XUÂN DIỆU dịch theo
 bản dịch nghĩa của THÚY TOÀN)

Lá thư bị đốt cháy

Thôi từ biệt, lá thư của tình yêu, từ biệt !
 Nàng đã muốn. Sao ta còn luyến tiếc !
 Sao bàn tay mãi chẳng chịu buông ra
 Cho lửa thiêu những niềm vui sướng của ta !
 Nhưng đã đủ. Hỡi tình thư, bốc cháy !
 Tâm hồn ta không còn nghe, chẳng thấy !
 Ngọn lửa tham đã nhận bức thư em...
 Gượng chút nào - Một làn khói nhẹ êm
 Quẩn quại, tan đi với lời ca cầu khẩn.
 Vết xi chảy sủi lên, tan hình chiếc nhẫn,
 Ôi đất trời, tất cả thế là xong.
 Những trang giấy đen còn hầy quẩn cong,
 Tàn mỏng mảnh còn ghi trắng trắng chữ...
 Lòng thất lại. Tàn thân yêu quý hỡi !
 Một niềm vui nghèo cực xót xa
 Còn lại đời đời trên ngực với ta.

1825

(XUÂN DIỆU dịch theo

bản dịch nghĩa của THÚY TOÀN)

Gửi...*

*Anh nhớ mãi phút giây huyền diệu :
Trước mặt anh em bỗng hiện lên,
Như hư ảnh mong manh vụt biến,
Như thiên thần sắc đẹp trắng trong.*

*Giữa day dứt sâu đau tuyệt vọng,
Giữa ồn ào xáo động buồn lo
Tiếng em nói bên tai anh vắng vắng,
Bóng dáng em anh gặp lại trong mơ.*

*Tháng ngày qua - Những cơn gió bụi
Đã xua tan mộng đẹp tuổi thơ,
Lãng quên rồi giọng em hiền dịu,
Nhòa tan rồi bóng dáng ngây nga.*

Giữa cô quanh âm u tù hãm
 Dòng đời trôi quẩn quại hắt hiu,
 Chẳng tiên thân, chẳng nguồn cảm xúc,
 Chẳng đời, chẳng lệ, chẳng tình yêu.

Cả hồn anh bỗng bùng bùng tỉnh giấc :
 Trước mắt anh em lại hiện lên,
 Như hư ảnh mong manh vụt biến,
 Như thiên thần sắc đẹp trắng trong.

Trái tim lại rộn ràng náo nức,
 Vì trái tim sống dậy đủ điều :
 Cả tiên thân, cả nguồn cảm xúc,
 Cả đời, cả lệ, cả tình yêu.

1825

(THÚY TOÀN)

* Puskin gửi người yêu là Kern

Giông tố

Anh có thấy cô nàng xiêm áo trắng
 Trên đỉnh cao giữa sóng nước bao la
 Khi sủi sục trong mịt mù bão lớn,
 Biển dâng trào đùa bỡn với bờ xa,
 Khi những tia chớp lòe bùng chiếu sáng
 Phủ lên nàng đỏ rực ánh hào quang
 Và khi gió thổi vào nàng điên loạn,
 Làm cuộn bay phấp phới chiếc khăn nàng ?
 Ôi, biển cả trong mịt mờ bão tố
 Và trời mây muôn ánh chớp đẹp sao ?
 Nhưng tin tôi : cô nàng trên mỏm đá
 Đẹp hơn nhiều sóng, bão với trời cao.

1825

(THÚY TOÀN)

Con họa mi và nhành hồng

*Giữa vườn xuân bóng đêm tịch mịch,
Chim họa mi thánh thót bên nhành hồng
Nhưng đóa hồng kia chẳng chút động lòng,
Mà lặng lẽ đứng đưa rồi thiếp giấc,
Bản tình ca vẫn du dương và réo rắt.*

*Vì sắc đẹp lạnh lùng người hát làm chi ?
Hỡi, thi nhân, hãy mau tỉnh dậy đi !
Uổng công thôi, người nhìn thấy đấy
Nó mơn mớn sắc hương lộng lẫy
Nhưng chẳng chút gì xúc động cảm rung ;
Nó làm ngơ chẳng đáp lại tiếng lòng.*

1827

(THÚY TOÀN)

Lá bùa

Nơi biển cả đêm ngày dào dạt
 Vô sóng vào ghềnh đá hoang vu,
 Nơi vàng trắng tỏa soi ấm áp
 Trong bóng đêm êm ả lặng lẽ
 Nơi chúa Môn miệt mài phòng cấm
 Ngày đêm cùng thê thiếp nô đùa
 Một thiếu nữ ôm tôi âu yếm,
 Trao cho tôi giữ một lá bùa !

Âu yếm tôi và nàng căn dặn :
 “Lá bùa này giữ kĩ, nghe anh :
 Trong bùa có sức thần màu nhiệm
 Đó lòng em trao gửi mối tình !”
 Lá bùa em hứa anh yêu quý,
 Không cứu anh thoát bệnh tật, hiểm nguy,
 Giữa cuồng phong, giữa cơn bão tố.
 Lá bùa em không giúp được anh gì !

Lá bùa của em không có thể
 Tặng cho anh châu báu của phương Đông
 Cũng không thể bắt người theo đạo
 Phải vì anh ngoan ngoãn phục tùng
 Cũng không thể đưa anh yêu quý
 Từ xứ sâu trở lại quê hương
 Từ miền Nam trở về phương Bắc
 Về trong lòng bạn cũ mến thương.

Nhưng khi những mắt ngời đã thóa
 Bỗng làm anh mê mẩn tâm thần,
 Hay đêm tối làn môi mọng đỏ
 Không yêu đương ghì lấy hôn anh
 Anh yêu quý, thì lá bùa em đó
 Sẽ cứu anh khỏi tội lỗi xót xa,
 Khỏi những vết thương lòng mới nhỏ
 Khỏi dối lừa, khỏi mọi phiêu pha.

Ngài và anh, cô và em

*Nàng buột miệng đôi tiếng "ngài" trông rỗng
 Thành tiếng "anh" thân thiết đậm đà,
 Và gọi lên trong lòng đang say đắm
 Bao ước mơ tràn hạnh phúc reo ca.*

*Trước mắt nàng, tôi trầm ngâm đứng lặng,
 Không thể nào rời ánh mắt khỏi nàng.
 Và tôi nói : thưa cô, cô đẹp lắm !
 Mà thâm tâm : anh quá đôi yêu em !*

1828

(THÚY TOÀN)

Trên đồi Gruzì đêm xuống ;
 Aragva dòng cuộn dưới chân.
 Lòng tôi trong trẻo vô ngần ;
 Nỗi buồn tràn ngập trăm lần tình em
 Chỉ có em ! Không gì lay động,
 Nỗi buồn tôi mơ mộng bao nhiêu,
 Tim tôi lửa cháy như khêu
 Vì không có thể không yêu người nào.

Tôi yêu em : đến nay chùng có thể
Ngọn lửa tình chưa hẳn đã tàn phai ;
Nhưng không để em bận lòng thêm nữa,
Hay hồn em phải gợn bóng u hoài.

Tôi yêu em âm thầm, không hi vọng,
Lúc rụt rè, khi hậm hực lòng ghen,
Tôi yêu em, yêu chân thành, đắm thắm,
Cầu em được người tình, như tôi đã yêu em.

1829

(THÚY TOÀN)

Một chút tên tôi đối với nàng
Sẽ chìm như tiếng sóng buồn lan
Âm thầm mòn mỏi bên bờ vắng,
Như tiếng đêm thâu lạc giữa ngàn.

Ngày nào đó trên mặt trang kỉ niệm
Nó chỉ còn là dấu vết không hồn
Giống như hình phác trên mộ chí
Nét ngoằn ngoèo một thứ tiếng xa xăm.

Tên cũ từ lâu bị lãng quên
Chẳng còn gọi lại được cho em
Tình xưa êm ái và trong trắng
Trước mỗi tình ai mới dấy lên.

Nhưng nếu gặp ngày buồn rầu đau đớn
Em thăm thì hãy gọi tên lên
Và hãy tin : còn đây một kỉ niệm
Em vẫn còn sống giữa một trái tim.

1830

(THÚY TOÀN)

Lời cầu nguyện

Ôi, nếu thực là trong đêm sâu vắng
 Khi trần gian tắt cả ngủ bình yên
 Và từ trời cao muôn ánh trắng vàng
 Trần lai láng xuống những hàng bia đá,
 Ôi, nếu thực là trong giây phút đó
 Những mô sâu lặng lẽ bỗng trở hoang
 Hỡi Lâyla, anh kêu gọi, chờ em
 Hãy bay tới cùng anh, Lâyla hỡi !
 Hãy về đây, về đây, Lâyla hỡi !

Hãy hiện lên, hỡi bóng dáng thân yêu
 Giống như em hiện trước giờ vĩnh biệt,
 Và nhợt nhạt, lạnh băng ngày đông rét,
 Và thảm thê vì đau đớn cuối cùng.
 Hãy về đây như ngôi sao xa lác,
 Hay như con ác mộng hãi hùng
 Con gió thoảng qua hay một tiếng băng lảng,
 Gì đi nữa, không sao, Lâyla hỡi !
 Hãy về đây, về đây, Lâyla hỡi !

*Anh gọi em không để trách ai kia,
Kẻ độc ác đã giết người bạn quý,
Hay là để biết những điều huyền bí
Dưới mồ sâu, hay là để đôi khi
Anh khổ đau vì một nỗi hoài nghi...
Nhưng, buồn bã, em ơi, anh muốn nói,
Rằng dù sao nay anh vẫn yêu em,
Rằng anh vẫn của em, Lâyla hỡi !
Hãy về đây, về đây, Lâyla hỡi !*

1830

Em từ già dãi bờ đất khách
 Để trở về chốn cũ xa xôi,
 Trong giây phút buồn đau nhớ mãi
 Đứng trước em anh để mặc lệ rơi.
 Hai bàn tay của anh lạnh giá
 Cố giữ em chẳng muốn để em đi
 Anh thôn thức xin em đừng vội vã
 Cất phút giây đau đớn biệt li.

Nhưng làn môi của em vội rút
 Bỏ cái hôn đau khổ xót xa ;
 Em gọi anh về miền đất khác
 Bỏ quê hương đầy ải mịt mờ,
 Em thủ thỉ : ngày mai gặp lại
 Dưới bầu trời muôn thuở ngát xanh
 Dưới bóng cây ô-liu mát rượi
 Ta sẽ hôn nhau lại, hỡi anh !
 Nhưng chao ôi, nơi có đây nắng chói,
 Vòm trời cao thăm thẳm biếc xanh.
 Nơi trên nước ô-liu ngả bóng.
 Em đã yên giấc ngủ ngàn năm.
 Và nhan sắc, nỗi niềm đau khổ
 Mất đi rồi dưới nắp áo quan
 Cùng với cả chiếc hôn hội ngộ...
 Nhưng anh chờ ; còn nợ đó, hỡi em !

1830

(THÚY TOÀN)

Lâu đài rực sáng Tiếng đồng ca,
 Tiếng đàn ngân theo tiếng sáo chung hòa.
 Nữ hoàng đầy, mắt đưa cùng tiếng nói
 Làm tung bừng thêm tiệc lớn nguy nga ;
 Những trái tim vươn sát tới ngai vàng.
 Bỗng nữ hoàng nghiêng mái đầu diễm lệ
 Trên chén vàng, dáng trầm lặng nghĩ suy...
 Và tiệc lớn huy hoàng như lặng thiếp ngay đi...
 Khách bật tiếng và im ngừng tiếng hát.
 Nhưng nữ hoàng lại bừng vui khóc mắt,
 Ngẩng đầu lên đồng đặc tiếng truyền đưa :
 - Được ái ân cùng ta là diễm phúc các người ư ?
 Diễm phúc ấy các người mua được đấy !
 Hãy im lặng nghe lời ta phán dạy :
 Giữa chúng ta, ta muốn xóa rào ngăn,
 Ai sẽ đến cùng ta mua bán ái ân ?
 Ái ân ấy phen này ta sẽ bán ;
 Hãy nói đi, ai là người sẽ dám
 Mua một đêm ân ái với riêng ta
 Và trả bằng tính mệnh chẳng kêu ca !
 Nữ hoàng phán và mọi người kinh hãi
 Và bao trái tim rung vì lửa lòng rực cháy

Nàng lắng nghe : bỗng rồi tiếng thu thầm.
 Gương mặt lạnh lùng, ngạo nghễ dửng dưng,
 Và khinh khỉnh mắt đưa nhìn mọi kẻ
 Đang ước mơ mình mà nỗi lòng không dám hé...

Bỗng một người rẽ vội đám đông lên.
 Và tiếp bước là hai chàng khác nữa.
 Thế hiện ngang, mắt ngời như ánh lửa ;
 Nàng đứng lên nghênh tiếp ba người
 Lòng thuận lòng ba tối trắng mua vui
 Và chấn gối côi âm đang đập dồn đón họ.

Và kia trông, các thầy phù thủy nọ
 Đã dóc bình định mệnh sẵn trong tay
 Trước mặt bao người đang lặng đứng nơi đây ;
 Ba chiếc thăm định kẻ sau người trước.
 Và Phlavi là tên người thứ nhất
 Đã lừng danh tay trắng sĩ can trường
 Trong đoàn quân La Mã ruổi muôn phương ;
 Từng dạn gót bàn chân nơi trận địa ;
 Không chịu nổi nữ hoàng kia ngạo nghễ,
 Quá khinh người, vênh váo kiêu căng ;
 Chàng nhận lời thách thức ái ân
 Như đã nhận những ngày trên trận tuyến,
 Lời thách thức bước vào huyết chiến.

Tiếp theo chàng : vị hiền triết Critôn,
 Tuổi thiếu niên nhưng tiếng đã vang đồn,
 Chàng sinh trưởng trong cánh rừng hút gió
 Của Êpiquya (1) và tôn thờ ngưỡng mộ
 Kiprida (2), Kharit (3) và Amua (4).
 Trông dáng chàng mắt ngắm thấy đều ưa,
 Như một đóa hoa xuân vừa hé nở.
 Người sau rớt, tên chàng truyền trong sử,
 Trên má chàng mơn mỏm chớm lông tơ,
 Trên mắt chàng lóng lánh lửa say mơ,
 Và sức mạnh ái ân dường sóng bể
 Sôi sục dậy trong tim chàng son trẻ,
 Và nữ hoàng kinh ngạc ngược trông chàng :

- Ôi, nữ thần của lạc thú truy hoan,
 Ta nguyện sẽ cúi bên người phụng sự
 Như một kẻ trên đời chưa từng có
 Ta tới nơi như một kẻ nữ tì
 Trên gối chần của ân ái mê li
 Hãy nghe đây, hỡi nữ thần Kiprida,
 Các người nữa, hỡi các thần địa ngục,
 Hỡi các thần của Aít (5) hung tà !

Ta nguyện thề đến tận sáng mai ra
 Cho đến phút bình minh bùng tỏa sáng,
 Ta nguyện quyết sẽ làm cho thỏa mãn
 Những lòng người lửa dục đang bùng lên,
 Ta sẽ làm mê mẩn đến cuồng điên
 Những kẻ chiếm thân ta và sẽ làm sáng rõ
 Những bí quyết ái ân đã từng che giấu họ,
 Và khoái lạc thần tiên mãn nguyện tràn đầy.
 Những hể chúa bình minh vĩnh cửu đã vung tay
 Tung ánh sáng lên trời cao chói đỏ,
 Ta thề - dưới lưỡi dao thần đao phủ
 Đầu những người diễm phúc sẽ băng rơi.

1835

(THỦY NGUYÊN - "Đêm Ai Cập")

-
- (1) Êpiqueya : Triết gia duy vật cổ Hi Lạp.
 (2) Kiprida : nữ thần tình yêu (Hi Lạp cổ đại)
 (3) Kharit : các nữ thần tượng trưng cho sự duyên dáng,
 lời cuốn (Thần thoại cổ Hi Lạp)
 (4) Amua : Thần tình yêu (La Mã cổ đại)
 (5) Aít : Thần côi âm phủ (thần thoại cổ Hi Lạp)

* * *

Người tù Kapkaz

(Trích)

Chương I

Đây bộ lạc những người trộm cướp,
Hàng rào của đời tự do Tsecketx
Vụt nhớ ra bị bắt lần này
Thực như cơn ác mộng lạ lùng thay,
Anh nghe thấy : dưới đôi chân cột chặt
Bỗng vang lên tiếng dây xiềng sắt...
Tiếng sorn gai kia đã nói hết cả rồi,
Trước mặt anh, u ám đất trời,
Ôi Tự do thiêng liêng !
Anh đã thành nô lệ.
Anh nằm ở sau nhà nhỏ bé
Bên một dãy rào gai.
Chẳng có ai canh, ra ruộng cả rồi,
Xóm núi nhỏ vô cùng vắng lặng.
Trước mặt anh những cánh đồng hoang vắng
Trải ra thành một tấm màn xanh ;

Xa xa kia lớp lớp giăng thành
 Những đỉnh núi như nhau đơn điệu ;
 Trên núi cheo leo con đường mòn ngoắt ngoéo
 Mất hút vào trong nẻo phương xa,
 Và lòng ngực người tù binh trẻ tuổi
 Rạo rức lên bao ý nghĩ xót xa.

Con đường này dẫn đến nước Nga
 Tới đất nước, nơi anh kiêu hãnh
 Nơi bắt đầu tuổi bông bột vô tư ;
 Nơi niềm vui của cuộc đời lần đầu tiên anh
được nếm

Nơi anh mến bao người đáng mến
 Nơi đã ôm bao nỗi khổ ghê người ;
 Cuộc sống ngày qua như bão cuốn mưa rơi
 Đem hi vọng, say mê vùi hết ;
 Bây giờ đây trong lòng anh khô kiệt
 Chỉ sót lại nỗi u hoài của dĩ vãng mà thôi

Anh đã hiểu ra thế giới với loài người
 Thấy rõ cả cuộc đời đối trá.
 Bè bạn giấu những mũi tên trong dạ
 Tình yêu là ảo mộng ngu si

Anh sớm đã chán cảnh đời theo thời thế mà đi
 Để làm những hi sinh bạc bẽo
 Để nghe những tiếng ngáy thơ chửi réo
 Hoặc a dua, miệng thật lòng gian ;
 Thà ẩn thân, từ giã quê hương
 Dem thân thế phó cùng tạo vật,
 Tìm tự do - tinh thần hoan lạc
 Nơi hiền cương thăm thăm xa vời.

Thế là xong, anh chẳng thấy gì rồi
 Là mục tiêu, cho anh tìm tới.
 Cả mộng tưởng rơi rớt kia cũng vậy
 Đã trốn đi đâu :
 Anh giờ đây là một tên tù.
 Anh cúi xuống gục đầu trên đá lớn,
 Chờ đợi ngọn lửa đời bi thảm
 Cùng tắt đi với ráng chiều tà
 Và khát khao bóng tối của năm mờ.

Một cô nữ thanh niên Tsecketx
 Với dáng chào anh lẳng lẽ dịu dàng.
 Anh lẳng nhìn cô, tâm trí mơ màng :
 Đây chỉ là một giấc mơ giả dối
 Trò đùa của tâm thần mệt mỏi ?
 Cô gái mang một mảng ánh trăng,
 Mím nụ cười như an ủi xót thương
 Quì một gối, đưa bàn tay nhẹ nhẹ
 Nâng tận môi anh, chén sữa ngựa thơm lành
mát mẻ.

Nhưng vật ngon gì còn thiết đến ăn
 Tâm hồn anh chỉ chú chú chăm chăm
 Đến ánh mắt nhìn êm ái.
 Và tiếng nói dịu dàng cô gái
 Lời của cô anh có hiểu gì đâu,
 Nhưng ánh mắt làn mi nồng thắm
 Và âm điệu nhẹ nhàng dịu ả
 Như nói rằng : “Cứ sống đi anh !”
 Người tù binh phẫn chấn tinh thần.
 Nghe theo tiếng đa tình chỉ dạy,
 Lấy hết sức, anh vươn mình dậy
 Đỡ chén đầy tràn ngập tình thân
 Dội xuống hồn anh đói khát khô cằn.

Cô chia sẻ cùng anh cơm chiều mỗi bữa
 Ánh mắt dịu dàng lảng lảng nhìn anh.
 Bằng dấu hiệu bàn tay, bằng ánh mắt của mình
 Họ trò chuyện với ngôn ngữ không rõ ràng
như vậy.

Cô hát cho anh những bài ca miền núi
 Những bài ca xứ sở Gruz, và
 Và ghi sâu ngôn ngữ dị kì
 Vào kí ức thanh niên sôi nổi.
 Lần đầu tiên với tâm hồn trẻ tuổi
 Cô đã thấy đời hạnh phúc, đã yêu đương.
 Nhưng chàng trai Nga thì lại chán chường.
 Anh đã sớm ê chề cuộc sống
 Anh không thể trả lời thẳng thắn
 Mọi tình yêu thành thật của cô
 Có lẽ anh sợ nhớ lại ngày xưa
 Giác mộng của mối tình quên lãng cũ.

....

Thế nhưng, dân tộc dị kì này
 Cũng khiến khách phương xa thích thú.
 Người tù binh đã thấy dân nơi họ
 Những thói quen, tín ngưỡng, tính tình.
 Anh yêu đời sống họ đơn thuần,
 Tính hiếu khách, và tinh thần dũng cảm,
 Anh yêu họ cách đứng đi cứng rắn
 Chân bước nhanh, đôi cánh kiên cường.
 Có khi trong mấy giờ luôn,
 Anh nhìn họ đi nhanh như gió
 Trên dãy núi, hay trong đồng cỏ,
 Đôi mũ da, mặc áo khoác đen,
 Bộ ngực to dính sát bên yên,
 Chân dài lớn giẫm lên bàn đạp,
 Ngựa cứ việc phi nhanh như lửa táp
 Càng tập quen cưỡi bắn ở chiến trường.
 Anh thích họ mặc áo quần
 Vừa hùng dũng vừa gọn gàng giản dị.
 Người Tsecketx thường khắp mình trang bị
 Súng dài, áo giáp, túi tên,
 Gươm dao, dây trối, nỏ Kubang
 Vừa tự hào, vừa dễ mà tiêu khiển,

Làm việc, nghỉ ngơi không rời cung kiếm,
 Võ khí thành ra người bạn bên mình.
 Dù cưỡi ngựa, dù đi chân,
 Võ khí đó không kèn càng, loong xoong,
 Họ cứ thế suốt đời nhanh nhẹn,
 Vẻ ngang tàng kiên dũng làm sao !
 Con tuấn mã - gia tài duy nhất
 Là mối lo cho người Kôzak vô lo,
 Là giống ngựa tốt trong loài ngựa núi,
 Là bạn đường chắc chắn trung kiên.
 Tên cướp thường với ngựa một bên
 Nấp trong hang hoặc trong lùm cỏ tối,
 Trông thấy khách qua đường đi tới,
 Cưỡi ngựa xông ra như mũi tên bay ;
 Đánh rất hăng, trong mấy phút mấy giây
 Giải quyết xong cả một trường ác chiến.
 Người khách bị dây tung trời nghiêng
 Bị lôi tuột vào đến giữa hang sâu.
 Con tuấn mã nhún mình cất vó phi mau,
 Như lửa cháy vượt về phía trước,
 Rừng thông, cây cần, ao nước
 Đá núi, hang sâu không ngăn được bước chân,
 Dọc đường đi, vết máu đầm đầm,

Chương II

Hỡi cô gái rẻo cao ! cô đã ném
 Lòng xốn xang, thuốc thánh cuộc đời :
 Mất thẳng ngay như ngọn lửa sáng ngời
 Đang tỏ rõ tình yêu và nỗi niềm hoan lạc.
 Khi người tình trong đêm khuya khoắt
 Lặng lẽ hôn cô,
 Thì dục vọng cháy bùng to,
 Cô quên hết, cô khấn cầu năn nỉ :
 “Hỡi anh tù binh yêu quý,
 Sao ánh mắt sâu anh chẳng vui lên,
 Hãy tựa đầu anh xuống sát ngực em,
 Quên hết tự do đi ! quê hương đừng nhớ nữa,
 Em xin ở cùng anh trong sơn dã
 Hỡi ông hoàng của trái tim em !
 Yêu em đi, anh là kẻ đầu tiên
 Đã hôn em trên khóe mắt
 Trong những đêm lặng lẽ khuya khoắt
 Chưa có anh Tsecketx mắt đen nào
 Lén đến bên giường cô tịch của em đâu.
 Ai cũng bảo là em cứng rắn
 Tuy người đẹp nhưng vô tình băng lạnh.

Em biết rằng số phận đợi chờ em :
 Cha và anh khắc khổ trang nghiêm
 Định bán em cho một gã làng bên
 Để đổi lấy bạc vàng của hắn,
 Nhưng em đã van xin cầu khẩn,
 Nếu không - thì thuốc độc hoặc là guom,
 Ma lực gì không biết đã xui nên
 Cho nên mến yêu anh như vậy ;
 Lòng của em đã vì anh đắm đuối
 Hỡi anh tù binh yêu mến, em yêu anh... ”

Nhưng anh lại mang lòng lạnh lẽo xót thương
 Nhìn cô gái nhiệt tình,
 Nghe lời nói tình yêu của cô thiếu nữ,
 Lòng anh lại nặng nề tư lự.
 Anh thất thần. Ủng ghen giữa lòng anh
 Bóng bao nhiêu chuyện cũ tối tăm.
 Đã có lần, giọt lệ giá băng,
 Từ khóe mắt của anh chảy xuống
 Mang một mối tình yêu tuyệt vọng
 Như khối chì dòn nặng trong tim.
 Rồi dốc bầu tâm sự bi thương,
 Anh nói cùng thiếu nữ :

“Quên tôi đi !... tôi đâu xứng yêu cô nữa
 Với chung tình, nhiệt ái của cô,
 Đừng theo tôi, bỏ phí tháng ngày qua ;
 Hãy đi đi ! tìm một chàng trai khác,
 Dem tình họ yêu cô tha thiết
 Thay nỗi lòng tôi tuyệt vọng giá băng ;
 Họ đối với cô sẽ rất chân thành
 Họ trân trọng cặp mắt cô đa tình mĩ lệ,
 Cái hôn cô như lửa nồng tuổi trẻ,
 Những lời cô ấm áp dịu hiền sao.
 Tôi hết cả niềm vui, hết cả khát khao
 Tôi hi sinh vì tình yêu khô héo
 Điều tôi thấy là vết hằn lạnh lẽo
 Của bão lòng, của tình ái rủi ro.
 Từ giờ tôi đi ! Xin hãy thương cho
 Số phận tôi bơ vơ đau xót !
 Người bất hạnh, vì sao cô từ trước
 Chẳng hiện ra trước mặt tôi đây ?
 Tôi đã từng hi vọng tràn đầy,
 Cũng từng đã đắm say trong ảo mộng !
 Giờ chặm rồi, đã trôi đi hi vọng
 Trước hạnh phúc này tôi đã chết còn đâu ;
 Bạn của cô, tình đã hết từ lâu
 Tĩnh êm dịu, không cách gì báo đáp...

Nếu muốn đem làn môi lạnh ngắt
 Đắp cái hôn nồng thắm nhiệt tình
 Dem nụ cười nhạt nhẽo vô tình
 Tiếp đôi mắt tràn đầy lệ nóng,
 Thì việc đó thật biết bao tàn nhẫn !

Khi môi cô uống những chiếc hôn tôi
 Biết bao nhiêu ấm dịu tươi vui,
 Phút yêu đương, đối với cô lúc ấy,
 Qua nhanh đi mà không hề áy náy,
 Nhưng lòng tôi thì lại rầu rầu
 Giọt lệ u buồn đục khoét tim đau,
 Tôi hoảng hốt như thấy từ trong mộng đến
 Người mà tôi trọn đời yêu mến ;
 Tôi gọi kêu, tôi chạy đến bên nàng,
 Nào có thấy, có nghe gì, lặng lẽ,
 Tôi phó cả người tôi cho cô đi nữa,
 Lại thăm ôm hình bóng khác mà thôi.
 Nơi biên cương, tôi vì nàng, nước mắt đã
 tuôn rơi,
 Ôm hình bóng của nàng tôi đi khắp,
 Hình bóng đó khiến lòng tôi cô tịch
 Mang nỗi nhớ nhung thâm và nỗi bi thương.

Hãy để tôi yên, xiềng xích của tôi yên
 Từ già giấc mơ tôi lẻ loi, ưu uất,
 Từ già nhớ nhung, đau thương, nước mắt
 Những điều không san sẻ được cùng cô,
 Nỗi lòng tôi, cô đã nghe qua,
 Hãy bắt tay, ta nói lời gặp lại...
 Cuộc li biệt vô tình này, tuyệt không đến nỗi
 Khiến lòng cô mãi mãi xót xa,
 Tình yêu đi, rồi cảm thấy bơ vơ,
 Người thiếu nữ lại sa lưới tình ái khác”

Cô thiếu nữ há mồm ngơ ngác,
 Ngồi khóc mà không chút lệ sa.
 Cô mặt mùng, cặp mắt ngẩn ngơ
 Để lộ những tiếng thầm trách hỏi ;
 Mặt xám ngắt như mảnh hồn u tối,
 Run run lên, bàn tay lạnh giá băng
 Đặt trong bàn tay của tình nhân,
 Rồi cô tỏ mối tình cay đắng...

Bài ca TSECKETX

....

Giữa lúc này, như vang động bước người đi,
Mang che mặt, loáng ngời lên một cái :
Một bộ mặt trắng xanh mà buồn rười
Đi lại gần. - Có phải cô chẳng ?
Đôi mắt cô tràn ngập nhớ nhung
Môi xinh đẹp e chùng muốn nói
Làn tóc cô như sóng đen chảy mãi
Xuôi qua vai qua ngực cuộn dòng
Một tay cô, một lưỡi dao cầm
Một tay khác một cây cưa sắc nhọn
Cô gái như chạy từ nơi tối đến
Đề cùng thi võ nghệ trong đêm.

Cô gái núi rừng, ngừng cặp mắt lên
Cô nhìn người tù binh và bảo chạy !
"Bọn Tsecketx không thể tìm anh nổi
Chạy nhanh lên, hãy bám lấy đêm đen.
Cầm dao này : trong khoảng tối trời đêm.
Không ai thấy hành tung anh được".

Cô run run tay cầm cửa sắt
 Cúi khom mình xuống trước chân anh
 Xiềng bị cửa, vang tiếng lạnh canh
 Dòng nước mắt bỗng dưng chảy xuống -
 Dây xiềng đứt nghe rơi xoang xoảng
 “Anh tự do rồi, anh chạy đi thôi !”:
 Nhưng mắt cô rối loạn lên rồi
 Chê không nổi mối tình yêu kích động.
 Lòng đau thắt. Gió gào gió rống
 Tà áo cô gió thổi tung bay,
 Người tù binh nuốt nỗi sầu bi :
 “Em thân ái, anh thuộc về em mãi mãi.
 Ta hãy bỏ chốn này sợ hãi
 Đi mãi cùng anh”. “Không ! Không thể hỡi
 người Nga !”
 Cảnh đẹp đời người sớm đã phôi pha
 Tôi ném đủ niềm vui và tất cả
 Tất cả hết rồi, bóng hình không có nữa

Có thể thế sao ? Anh đã có người
 Đi tìm nàng, hãy yêu mến nàng thôi ;
 Tôi còn có thương tâm gì nữa ?
 Lòng đau thương còn có lý do gì ?...
 Giã từ thôi ! Mong anh sẽ từ nay
 Từng giây phút sống tình yêu hạnh phúc
 Giã từ thôi ! Hãy quên tôi nỗi lòng khô cằn
 Giơ tay ra... ta bắt lượt cuối cùng".

Anh đưa tay, cho cô gái người Tsecketx
 Lòng cháy bùng đã hướng về cô.
 Cái hôn lâu trong phút giã từ
 Đã in dấu của đôi lòng tương ái.
 Họ rầu rĩ, nắm tay nhau mãi,
 Không nói năng gì đi đến bờ sông
 Anh người Nga bơi đến giữa dòng
 Tiếng bì bõm làm nước sông sủi bọt
 Anh đã đến và giơ tay níu được
 Tảng đá bờ bên kia...

Bỗng nhiên sóng dội bốn bề
 Xa vọng lại những lời rên râm...
 Anh bước chân lên bờ hoang rậm
 Ngoảnh đầu nhìn... Vẫn thấy rõ bờ bên,
 Giữa dòng sâu, bọt nước sáng ngời lên ;
 Nhưng chẳng thấy cô gái người Tsecketx,
 Dưới núi trên sông, không còn đâu cô hết.
 Không một bóng người... Trong dòng nước
 ngủ yên
 Chỉ nghe tiếng gió êm êm,
 Dưới ánh trăng trên dòng sông cuộn cuộn...

(HOÀNG TRUNG THÔNG dịch theo bản Hoa văn của
 HÀ LƯƠNG THÀNH)

Đoàn người Txigan

Người Txigan (1) một đoàn âm ã
 Vùng Bexarabi (2) đây đó lang thang
 Gót lưu lãng đêm nay tạm nghỉ
 Bên bờ sông trong những túp lều tàn.
 Tự do thay, buổi nghỉ đêm vui vẻ
 Thanh bình thay, giấc ngủ ngoài trời,
 Giữa bánh xe qua tấm thảm tả tơi
 Thấy thấp thoáng bập bùng ngọn lửa.
 Bữa ăn tối mọi nhà sấn sửa
 Ngựa thả rong gặm cỏ trên đồng
 Chú gấu nhà sau mái thong dong
 Sống quen thuộc nằm xoài thỏa thích
 Giữa đồng quanh - lửa đèn nhộn nhịp
 Họ sắm sanh để đến tình sương
 Sớm mai sau đi một đoạn đường.
 Tiếng trẻ la, tiếng đàn bà hát
 Tiếng búa dôi trên đe luân lạc
 Máy chóc ròi trên đám lang thang
 Giấc ngủ im lặng lẽ buông màn.

(1) dân tộc du mục sống rải rác ở khắp Trung Á và một số nước châu Âu.

(2) địa danh thuộc nước Môngdava

Giữa mênh mông tịch mịch thảo nguyên
 Chỉ còn tiếng chó tru ngựa hí.
 Lửa tắt ngấm, bốn bề yên nghỉ :
 Trăng cô đơn lơ lửng giữa trời.
 Soi sáng xuống đoàn người thêm thiếp.
 Một lão trượng trong lều đơn chiếc
 Thao thức ngồi trước bếp củi than
 Cời đồng tro sưởi chút hơi tàn
 Nhìn đồng xa sương đêm phủ kín
 Con gái lão măng tơ đôi chín
 Đương rong chơi trên cánh đồng sương
 Sống tự do tâm tính thật thường.
 Bóng nàng đâu ? - Chỉ bóng đêm đi mãi miết
 Chẳng mấy chốc mặt trăng cũng từ biệt
 Những đám mây ở cuối chân trời.
 Demphira vẫn biên biệt chưa về
 Mâm cơm nhạt đợi chờ nguội lạnh.

Nàng về kia : về trên đồng quạnh
 Một chàng trai theo sau đương rảo bước
 Một người chưa quen biết - Nàng bảo ngay :
 - Cha ơi ! Con dẫn khách về đây.
 Con gặp chàng sau đồng gò hoang dã,

Con mời chàng về trại nghỉ đêm nay
 Tên chàng Alêkô - pháp luật đang tâm nã
 Chàng muốn theo ta thành gã Txigan.
 Con với chàng sẽ là bạn tình chung
 Con đi đâu chàng sẽ nguyện theo cùng.

LÃO TRUÔNG

Quý hóa thay ! Chàng hãy nán lại đây
 Dưới mái lều cùng cha con lão
 Đến sáng kia hay hơn nữa càng hay.
 Và nếu chàng không chê nơi quê mùa nghèo
 Xin chung bánh chung nhà cùng lão.
 Coi như người thân - chàng hãy nhập
 Hãy cùng lão như người cùng họ.
 Chàng sẽ quen dần cuộc sống bọn ta
 Quen lang thang rày đây mai đó
 Quen thói tự do, quen mùi khốn khó
 Khi ngày mai rón sáng chân trời
 Chung một cỗ xe ta sẽ lên đường.

*Chàng hãy chọn một nghề trong đó
 Nghề thợ rèn hay nghề hát dạo
 Hay dắt gấu rong qua các đường làng.*

ALÊKÔ

Cháu xin ở lại...

DEMPHIRA

*Nay, chàng thuộc về con
 Ai rẽ chia được đôi lúa sắt son.
 Khuya quá rồi. Trăng non... đã tắt
 Cánh đồng xa sương xuống mịt mù
 Con buồn ngủ, mi đà trêu mắt.
 Trời sáng bạch. Lão ông lần bước một
 Đi rảo quanh lều lặng như tờ
 - Dậy con ! Demphira ! Mặt trời đã mọc
 Dậy thôi ! Ông khách ! Dậy đi thôi !
 Ngủ vừa rồi ! Vừa rồi, đừng lười nhác
 Các con ! Mau rời ổ êm hoan lạc.*

Thế là đoàn người đổ ra ô ạt
 Xếp lều xong chuẩn bị ngựa xe
 Cùng một lúc tất cả đều chuyển động
 Đoàn người trẩy trên cánh đồng quanh trống.
 Đi tiên phong là những con lừa
 Bước thong dong trên lưng đeo sọt
 Trẻ con ngồi trên sọt nô nhau
 Rồi chồng, rồi anh, rồi vợ theo sau
 Rồi những cô gái, rồi già rồi trẻ.
 Trăm thứ âm thanh. Ôn ào nhộn nhạo
 Chen lẫn trong khúc hát Txigan
 Tiếng gấu gặm gù, xích khua loảng xoảng
 Trăm mảnh áo tả tơi chói sáng
 Phất phơ bay sặc sỡ đủ màu
 Tiếng kèn da khoan nhặt âm ì
 Tiếng chó hú - tiếng vành xe rít.
 Tất cả đi, một đoàn hỗn tạp
 Tất cả đây, man rợ cơ hàn
 Nhưng tất cả sao mà đầy sức sống
 Sao mà tung bừng, sao mà sinh động.
 Thật khác xa cuộc sống của ta
 Đây ủy mị vật vờ như chết mục
 Thật khác xa đời sống nhớn nha
 Buồn nhạt như điệu hát người nô lệ.

Người trai trẻ đưa mắt nhìn buồn bã
 Cánh đồng xa vắng lặng mênh mông
 Nỗi buồn này nguyên nhân đâu rõ
 Chính lòng không dám tỏ với lòng.
 Demphira - cạnh chàng ngồi đấy
 Cô gái đẹp có cặp mắt huyền đen láy
 Và đời chàng nay đã sống tự do
 Cả trời đất thênh thang mở rộng
 Trên đầu chàng mặt trời soi lòng lộng
 Nắng đứng trưa khoe vẻ đẹp hào hoa
 Có vì đâu con tim thấp thỏm
 Có vì đâu phiền muộn xót xa ?

Ôi xưa kia, tâm hồn chàng ngoan ngoãn
 Đã từng bao dực vọng đến già vò !
 Quả tim chàng bị cấu nát nhàu nhò
 Đã bao bận sục sôi xao xuyên !
 Nhưng dực vọng đã từ lâu không đến
 Nên đến đâu ? Nó sống dậy hay không ?
 Được bao lâu ? Chúng ta hãy chờ trông.

...

ALÊKÔ

"Vui gì chốn phồn hoa đô hội
 Không ái tình cảnh có đâu vui.
 Còn các cô nàng... em xinh vạn bội
 Dù em không châu báu ngọc ngà
 Dù em không đeo vòng đeo hột
 Lòng dạ em chớ có đổi thay
 Em dịu hiền ! ... Còn phận anh rày
 Chỉ mơ ước được yêu em mãi mãi
 Được chia xẻ ngọt bùi dầu dãi
 Sung sướng theo em dù phải đi đày".

Hai năm qua. Đoàn Txigan lữ thứ
 Đời hòa vui vẫn nay đó mai đây
 Đi đến đâu cũng người đưa kẻ đón
 Đi đến đâu cũng niềm nở vui vầy.
 Cũng như họ, Alêkô rũ sạch
 Những cùm gông trói buộc của văn minh
 Cũng như họ chàng thoát vòng cương tỏa
 Cuộc sống chàng cứ trôi đi êm ả
 Chẳng tiếc thương day dứt ưu phiền.

Trước có thể nay chàng vẫn thế
 Bao người thân vẫn bấy nhiêu người
 Quên đi cả chuỗi ngày xưa cũ
 Chàng thuộc lâu nếp sống Txigan,
 Chàng yêu bóng lều che đêm ngủ
 Yêu thú lười thối nhác thâm căn
 Yêu cả tiếng nói nghèo nàn âm hưởng.
 Rời khỏi hang, cạnh chàng, chú gấu
 Đến đây thành ông khách lấm lông.
 Trong thôn xóm, dọc qua đồng cỏ
 Mônđavi, cạnh ngôi nhà nhỏ
 Trước đám người e ngại đứng xem
 Gấu lắc lư nặng nề run rẩy
 Vừa gặm gù bực dọc gặm xiềng.
 Dựa thân trên khúc gậy đường trường
 Lão trượng đứng khoan thai gõ trống.
 Vừa dất gấu, Alêkô vừa hát
 Demphira ra trước dẫn làng
 Tùy lòng người nhận của thưởng ban.
 Tối. Cả ba ngả ra thối nấu
 Những hạt thóc không tự tay gặt hái.
 Lão ngủ rồi, êm ả bốn bên
 Lửa tắt ngấm, lều che tối mịt.

*Lão trượng ngồi, dưới ánh nắng xuân
Sưởi dòng máu từ lâu giá ngắt
Bên nôi nàng ca bản tình ca
Alêkô lắng nghe tái mặt.*

DEMPHIRA

hát

*Thằng chồng già, thằng chồng độc ác
Thieu tao đi, vằm nát tao đi
Tao gan lì
Tao không có hãi
Dù là đao
Dù là lửa
Tao cầm mài
Tao khinh mài
Tao thương người khác
Tao thác rồi
Tao vẫn còn thương*

ALÊKÔ

*Thôi im đi. Nghe ngáy lắm rồi
Tôi không thích bài ca man rợ.*

DEMPHIRA

*Anh không thích ? Có gì can hệ
Thì một mình tôi hát tôi nghe*

Nàng hát :

*Thieu tao đi, vằm nát tao đi
Tao không nói mà
Hỡi thằng già, thằng chồng gớm ghiếc
Mày thì không
Được biết chàng đâu.*

*Chàng mát hơn mùa xuân
Chàng nồng hơn mùa hạ
Chàng tuổi trẻ và chàng gan dạ
Chàng thương ta biết lấy chi đong.*

*Trong đêm thanh mài miệt
Ta vuốt ve chàng không biết chán tay
Lúc nhớ đến mái đầu bạc của mày
Ta với chàng cười thôi khôn xiết.*

ALÊKÔ

Demphira ! Câm đi, bực ngấy...

DEMPHIRA

À ! ra chàng chạnh lòng vì bài hát ấy.

ALÊKÔ

Demphira !

DEMPHIRA

*Anh bực thì tùy anh
Chính tôi hát là hát cho anh đấy.*

Nàng bước ra và hát : “Thằng chồng già...”

LÃO TRƯỞNG

Ô lão nhớ ! Nhớ ra rồi đấy
 Bài hát này có từ thuở ấy
 Lúc lão đây đương độ thiếu thời,
 Đã từ lâu người ta thường hát
 Trong con vui cốt để pha trò.
 Lão lại nhớ những ngày lưu lạc
 Cẩm lều trên đồng cỏ Cagun,
 Mariula, một đêm đông
 Nàng đã hát lên bài hát ấy
 Ngồi ru con bên ngọn lửa hồng.
 Trong đầu lão những năm tháng cũ
 Cứ qua đi mỗi lúc mịt mù
 Mỗi lúc một mông lung mờ ảo
 Nhưng bài hát ấy vẫn còn trong lão
 Nằm sâu trong kí ức đời đời.

Đêm đã sâu. Bốn bề lặng lẽ
 Trăng quạnh soi càng tôn thêm vẻ
 Chân trời xanh của góc phương Nam
 Demphira gọi cha thức dậy.
 - Cha ! Alêkô, trông chàng đến sợ
 Cha nghe xem trong giấc ngủ nặng nề.
 Vừa rên rĩ chàng vừa nức nở.

LÃO TRUỘNG

*Chàng tìm con ngay trong giấc mộng
Yêu quý con thật nhất trần đời*

DEMPHIRA

*Tình chàng đã làm con phát ngáy
Lòng con nay chỉ chực sờ lông
Và con đã... Suyt ! Cha nghe không
Chàng vừa gọi đến tên người khác*

ALÊKÔ

Em ở đâu ra ?

DEMPHIRA

*Em ngồi với cha
Không biết con ma nào quấy rối
Trong mộng linh hồn chàng nhức nhối
Vừa nghiêng răng thiem thiep giấc mê
Vừa gọi em. Trông thật là ghê.*

ALÊKÔ

*Anh thấy em, anh thấy... nằm mê
Những hình ảnh góm ghê kinh dị !
Anh thấy tuồng như giữa đôi ta...*

DEMPHIRA

*Chàng chớ tin những điều mộng mị
Những điều giả trá...*

ALÊKÔ

*Tôi chẳng tin gì cả !
Dù con mê dù thề thốt ngọt ngào
Cả tấm lòng ăn năn của cô.*

LÃO TRUÔNG

*Vì sao hỡi ! Chàng trai rô dại
Cớ làm sao không ngót thở than
Đây trời thanh con người thoải mái
Đàn bà đây nức tiếng yêu kiều
Đừng khóc nữa : kéo chết vì phiền muộn.*

ALÊKÔ

Nàng không yêu con nữa, cha ơi !

LÃO TRUÔNG

*Buồn làm chi, chàng hãy nguôi đi
 Demphira lòng non dạ trẻ
 Chàng buồn bức thật chưa cạn nhẽ
 Tình của chàng bi thiết xót xa
 Tình đàn bà như bướm vờn hoa.
 Chàng nhìn kia, vòm trời lồng lộng
 Trắng ngao du rộng cả thênh thang
 Rồi lần lượt khắp trên vũ trụ
 Tùy thích trắng tỏa ánh lan tràn
 Nó để mất đám mây nào đó
 Là bùng lên mây sáng huy hoàng
 Đây nó lại chuyển sang đám khác
 Mà ở đâu cũng tí thời gian.
 Ai chỉ được cho trắng chỗ đứng
 Ai bảo trắng: dừng lại chốn này
 Ai bảo được trái tim thiếu nữ
 Yêu một lần thôi chớ đổi thay.
 Đừng buồn nữa.*

ALÊKÔ

Nàng yêu con xưa có ai tày
Bên lòng con nàng âu yếm ngả tay
Đêm tịch mịch giữa thảo nguyên quanh quẽ
Những giờ khắc trôi đi lặng lẽ...
Nỗi vui nàng như con trẻ ngây thơ
Với những lời ví von bập bẹ
Với chiếc hôn ngây ngất cháy nồng
Nàng đỗi sạch trong lòng con tất cả
Bao sầu tư. Thật khéo quá đi thôi !
Mà nay ? Demphira ra người đôi dạ
Demphira lạnh nhạt mất rồi.

CHÀNG TXIGAN TRẺ TUỔI

Một lần thôi... một lần hôn nữa !

DEMPHIRA

Thôi ! Chồng em hung dữ cả ghen

CHÀNG TXIGAN

Một cái thôi... hôn dài tạm biệt.

DEMPHIRA

Thôi chia tay, hấn biết hấn tìm...

CHÀNG TXIGAN

Nói đi em, bao giờ lại gặp ?

DEMPHIRA

*Đêm nay, chỗ kia sau gò đất
Trên nấm mồ khô trắng lặn về Tây.*

CHÀNG TXIGAN

Dừng ngoa ! Trăng đâu có đêm nay ?

DEMPHIRA

Hắn đến đấy. Chạy đi anh ! Y hẹn !

*

*Chàng đang ngủ, giấc mơ hỗn loạn
Những hình ảnh chập chờn quái đản
Chàng thét lên bừng tỉnh trong đêm.
Tay ghen tuông vươn dài ra mãi
Nhưng bàn tay kính hãi rụng rời
Chỉ tóm được mẩu chăn giá lạnh
Quả người yêu không còn nằm cạnh
Chàng nhồm lên lấy bấy kinh hoàng
Đêm bốn bề lặng lẽ không gian...
Cơn nóng lạnh trong chàng dồn dập
Ra khỏi lều chàng bước quẩn quanh*

Những chiếc xe lù lù dị dạng
 Không tiếng động, cánh đồng câm lặng
 Đêm tối tăm trắng lặn vào mây
 Ánh sao thưa run rẩy chập chờn
 Thoáng vết chân mờ trên sương cỏ
 Đi về nơi gò đồng xa xa
 Chàng hồi hải lần theo xem rõ
 Dẫn về đâu dấu vết rũi ro

Một nắm mồ xa trông rợn trắng
 Nằm cạnh đường trước lối chàng đi.
 Lòng nhói lên linh cảm giày vò
 Chân chất thiếu bước cao bước thấp.
 Mối chàng run gói chàng muốn quì
 Chàng bước tràn... phải chẳng mộng寐 ?
 Có tiếng người rủ rỉ đâu đây
 Hai bóng người trò chuyện cạnh ngay
 Trên nắm mộ bị trò ô uế

TIẾNG NGƯỜI THÚ NHẤT

Đến giờ rồi, anh !

TIẾNG THỨ HAI

Giọt tí nào !

TIẾNG NGƯỜI THỨ NHẤT

Giờ đến rồi, thôi ta hãy chia tay !

TIẾNG THỨ HAI

Khoan đã ! Ta đợi trời sáng tỏ

NGƯỜI THỨ NHẤT

Muộn mất !

NGƯỜI THỨ HAI

*Yêu gì nhất như thỏ,
Chốc nữa thôi !*

NGƯỜI THỨ NHẤT

Anh hại em mất

NGƯỜI THỨ HAI

Lát nữa thôi !

NGƯỜI THỨ NHẤT

Nếu chồng em thức giấc

Mà không em...

ALÊKÔ

Hắn thức dậy đây rồi.

Chạy đi đâu ? Đứng lại cả đôi

Chúng bay cứ đứng nguyên chỗ ấy

Cạnh nắm mồ kẻ ra tiệp đây.

DEMPHIRA

Chạy đi, thoát đi anh !

ALÊKÔ

Đứng lại !

Định chuồn đâu hỡi cậu bánh trai

Nằm xuống, này

Cầm dao đâm

DEMPHIRA

Alêkô !

NGƯỜI TXIGAN

Anh chết mất !

DEMPHIRA

*Alêkô ! Anh giết thật chàng rồi...
Xem kìa cả người anh máu tươi
Chao ôi ! Anh làm gì thế ?*

ALÊKÔ

*Chả sao !
Bây giờ đây đến lượt của cô
Đi theo hấn vui vầy tình ái.*

DEMPHIRA

*Được rồi. Tao có sợ mày đâu
Tao khinh cả những lời dọa nạt
Tao nguyên rửa tên sát nhân độc ác.*

ALÊKÔ.

*Luôn cả mày, đi cho mất xác.
(Đâm nàng)*

DEMPHIRA

Tao thác rồi, tao vẫn còn yêu.

Bình minh lên, rưng sáng vùng đông
 Alêkô cạnh gò đất chật
 Dao cầm tay máu me bê bết
 Chàng ngồi trên phiến đá xây mồ.
 Hai thân ma trước mặt sóng soài
 Kẻ sát nhân mặt trông ghê sợ
 Đám Txigan khiếp hãi vây quanh.
 Nỗi lo lắng hiện ra trên mặt.
 Họ đào huyết cạnh ngay gò đất
 Phụ nữ đi lần lượt từng hàng
 Đến vuốt mắt cho người quá cố.
 Riêng người cha ngồi như tượng gỗ
 Trong đau thương sâu thẳm không lời
 Nhìn đứa con bất hạnh qua đời.
 Họ khiêng đôi tử thi tươi rói
 Cặp gái trai hơ hớ trẻ măng
 Mang đi chôn giữa lòng đất lạnh.
 Alêkô ở xa trông rõ
 Khi nắm đất cuối cùng đã bỏ
 Trên mồ. Chàng lặng lẽ buông mình
 Từ phiến đá lăn người xuống cỏ.

Lão trưởng liền tiến lên lúc đó :

- Thôi từ nay, rời bỏ chúng ta

Xa chúng ta, hỡi con người ngạo nghễ,

Chúng ta sống man di không luật lệ

Chẳng nhục hình, chẳng giết hại một ai

Chẳng đòi người có tội phản đền bồi

Chẳng đòi máu, chẳng đòi rên siết.

Nhưng chẳng sống chung với kẻ giết người.

Người sinh ra không phải cho cuộc sống

ngàn hoa nội cỏ.

Người muốn tự do cho riêng mình người có ;

Nghe tiếng nói của người, chúng ta kinh khủng

xiết bao,

Chúng ta vốn hiền lành nhút nhát

Còn người thì độc ác gan liền

Hãy xa nhau, mong người thứ lỗi

Thôi chúc người vạn sự bình yên !

Lão dứt lời - Cả đoàn âm ỉ

Lại lang thang cất bước trên đường

Họ vội vã rời xa thung lũng

Nơi nghỉ lại một đêm kinh khủng

Trong thoáng giây tất cả lặn dần.

Trên cánh đồng lằng lằng vô tận
 Chỉ còn lại chiếc xe lặn đạn
 Phủ trên mình tấm thảm tả tơi
 Nằm trơ giữa cánh đồng định mệnh.
 Có khác chi khi trời chuyển sang đông
 Khi sớm mai sương mới phủ đồng
 Một đàn sếu cuối mùa tất tả
 Vừa cất cánh vừa kêu inh ỏi
 Phương trời Nam vọi vọi bay về.
 Một viên đạn vô tình xuyên phải
 Một con roi, rớt lại đằng sau
 Âu sầu lê chiếc cánh thương đau.
 Đêm xuống. Trước chiếc xe cô quạnh
 Chẳng có ai nhóm lửa đêm nay
 Chẳng có ai thắp giắc đến rạng ngày
 Dưới bóng mái lều che căng sẵn,

(HOÀNG YẾN)

ÉPGHÊ.NHI Ô.NHÊGHIN

(trích)

CHƯƠNG MỘT

43

*Vâng, các cô, Ônhêghin cũng bỏ.
Xa tất cả mọi phù hoa cám dỗ,
Anh bạn tôi đóng chặt cửa ở nhà,
Vừa gấp dài, vừa cầm bút, anh ta
Định ngồi viết, nhưng than ôi, đâu dễ,
Viết không ra, không đủ ý, thiếu vần,
Nên lại chán, Ônhêghin vì thế
Không được đời cho nhập hội làng văn,
Là cái hội tôi không chê, xin lỗi,
Vì chính tôi cũng là người của hội.*

54

*Chỉ hai ngày Ônhêghin thấy lạ
Cảnh đồng xanh hoang vắng, cảnh núi đồi,*

Cảnh rừng cây âm u luôn rợp lá,
 Cảnh thì thâm con suối chảy. Than ôi,
 Vừa bước sang ngày thứ ba, chàng nghĩ
 Những cảnh trên đã kém phần thú vị.
 Ngày tiếp theo chàng ngái ngủ, thấy buồn
 Và cuối cùng chàng hiểu được : nông thôn
 Cũng tẻ nhạt và chán chường như cũ,
 Dù ở đây không phố xá, ánh đèn,
 Không vũ hội, không balê, thơ phú,
 Mà cái buồn vẫn cứ cặp kè bên,
 Và cứ bám theo chàng như bóng quỉ,
 Như người vợ quá yêu chồng, chung thủy.

CHƯƠNG HAI

4

Sống một mình, phải vô công nhàn rỗi
 Giữa thôn quê đơn điệu ấy hàng ngày,
 Để giết bớt thời gian, chàng thay đổi
 Việc ruộng đồng và nếp sống xưa nay.
 Chàng quyết định hạ mức tô, giảm thuế,
 Giảm gánh nặng cho điền dân, nô lệ.

Việc không ai trước đó đã từng làm,
 Nên lảng giềng, vốn cẩn thận, tham lam,
 Khi thấy vậy đều bất bình ra mặt,
 Xem điều kia là tai hại vô cùng :
 Người hoảng sợ, người ngạc nhiên trố mắt,
 Kẻ lắc đầu... Và tất cả nói chung
 Ai cũng nói mà không hề giấu giếm :
 Anh chàng ấy hơi điên và nguy hiểm !

5

Các hàng xóm gần và xa tất cả
 Còn đến thăm anh bạn mới lúc đầu.
 Nhưng họ đến, chàng thường hay vội vã
 Cho gọi người mang ngựa trốn sân sau
 Khi vừa nghe từ ngoài đường đâu đó
 Tiếng lộc cộc của chiếc xe chở họ.
 Khách đành lui - bị xúc phạm cách này,
 Họ vội vàng quyết định cắt chàng ngay :
 Anh hàng xóm của ta điên, vô học,
 Quá tự do trong tư tưởng, hàng ngày
 Chỉ toàn uống rượu nho, và một cốc ;
 Với các bà, không chịu đến hôn tay,
 Chỉ nói vâng, mà không vâng-xờ... Đây,
 Nhận xét chung về chàng là như vậy.

6

Cùng lúc ấy, thêm một ông chủ mới,
 Một chàng trai vừa phóng ngựa về nhà,
 Và cũng giống Ônhêghin, khi tới
 Được mọi người rất chú ý điều tra.
 Tên chàng gọi Vladimia, và họ
 Lenxki, một nhà thơ trước đó
 Ở Gettinghen chàng theo học, bây giờ
 Trở về làng, rất trẻ, đẹp, ngây thơ,
 Chàng yêu Kant, và mang về kết quả
 Của nhiều năm du học ở đất người :
 Một tình yêu, một tâm hồn mới lạ
 Và nhiệt tình, một tính cách vui tươi,
 Một lối nói... Và cộng thêm vào đó
 Là mái tóc đen dài che kín cổ.

7

Còn đang trẻ, chưa nhuộm mùi hư hỏng
 Bởi phù hoa và tráo trở cuộc đời,
 Trái tim chàng còn say mê, sưởi nóng
 Bằng tiếng chào và âu yếm lả lơi.
 Cái hào nhoáng của đời này buồn tẻ
 Còn hấp dẫn đầu óc chàng tươi trẻ...

9

Dòng máu trong tim chàng thức dậy
 Sớm xôn xao vì giận dữ chân thành,
 Vì lòng tốt, vì ghét yêu nồng cháy,
 Vì ngọt ngào mơ ước chiếm quang vinh,
 Với đàn thơ, chàng lang thang cất bước
 Dưới bầu trời của Sile và Gót,
 Cùng trái tim đang bốc lửa trong lòng
 Bằng lửa thần của tác phẩm hai ông.
 Thật may mắn, chàng không làm xấu hổ
 Các nàng thơ nghệ thuật vốn hài hòa :
 Trong sáng tác bao giờ chàng cũng cố
 Viết những điều đầy cảm xúc sâu xa,
 Về ngọn lửa của ước mơ chân thật,
 Về cái đẹp những điều đơn giản nhất.

12

Đẹp, lại giàu, Lenxki có lẽ
 Được xem ngay là một đám rất hời.
 Đây là cách nông thôn hay chọn rể.
 Mẹ các nàng tìm mọi cố, mọi nơi
 Cố sẵn đón anh người Nga lai Đức,
 Và hễ thấy anh ta là lập tức
 Họ băng quơ nhắc đến - tự lúc nào.

Cảnh một mình đơn chiếc phải buồn sao !
 Họ mời mọc rất ân cần, tế nhị
 Sai cô con hết tiếp chuyện, rót trà,
 Rồi luôn nhắc : ‘Đunhia, chú ý !’
 Và đến giờ âm nhạc, Đunhia,
 Ôi, lạy chúa, cầm chiếc đàn nhảu nhờ :
 “Anh hãy bước vào phòng em, đừng sợ !”

13

Nhưng tất nhiên Lenxki không định
 Đặt lên vai cái gánh nặng chưa cần.
 Chàng chỉ mền Ônhêghin dễ tính.
 Muốn cùng chàng được kết bạn giao thân :
 Rồi thành bạn, nhưng hai người, thật lạ,
 Rất khác nhau, như đại dương - núi đá,
 Như thơ - văn, như kết thúc - bắt đầu,
 Như ánh đèn - bóng tối, khác xa nhau.
 Nên vì thế, một thời gian giữa họ
 Không cùng chung sở thích, cũng hơi buồn,
 Nhưng dần dần họ quen, và sau đó
 Vẫn hàng ngày cười ngửa, gặp nhau luôn.
 Thì người ta khi vô cùng nhàn nhã,
 Có thành bạn, theo tôi không đáng lạ.

21

Lenxki yêu Ônga từ bé.
 Tìm chưa hay sóng gió của bao điều,
 Chàng chúng kiến những trò chơi tuổi trẻ,
 Những vui buồn nho nhỏ của người yêu.
 Trong bóng mát của cây xanh, thỏa thích
 Hai đứa bé thường bên nhau đùa nghịch.
 Và từ lâu bố mẹ của hai nhà
 Định sau này cùng nên nghĩa thông gia.
 Và cứ thế, giữa miền quê vắng lặng,
 Trong tình thương của tất cả mọi người,
 Nàng khôn lớn, ngây thơ và trong trắng.
 Như dịu dàng bông huệ chớm xinh tươi
 Vừa hé nở, nhờ cỏ xanh che khuất
 Khỏi mắt bướm và mắt ong hút mật.

25

Vâng, tên nàng Tanhia, phải nói,
 Hai chị em, hai cô gái một nhà,
 Nhưng cô chị không vui tươi sôi nổi,
 Không hồng hào xinh đẹp giống Ônga.
 Buồn, lặng lẽ, hơi ít nhiều hoang dại,
 Ngơ ngác nhìn như con nai sợ hãi,
 Tanhia như cô bé người ngoài,
 Trong nhà mình mà trông chẳng giống ai.

Nàng không biết chiều cha hay nũng mẹ,
 Không thích ai mơn trớn, nghịch bao giờ,
 Ngay từ nhỏ nàng không chơi với trẻ.
 Không chạy đùa không vui nghịch ngây thơ,
 Mà chỉ thích suốt ngày bên cửa sổ
 Ngồi im lặng băng quơ nhìn đầu đó.

27

Và thậm chí cả búp bê ngày đó
 Tanhia cũng không thích, không cần.
 Về chuyện mới, về các tin thành phố
 Cũng không người cùng trò chuyện, chơi thân.
 Nàng xa lạ với những trò nghịch
 Của lứa tuổi. Đêm mùa đông nàng thích
 Lắng tai nghe những câu chuyện hãi hùng.
 Đến rợn người... rồi suy nghĩ mông lung.
 Và những bạn, do Ông bà đòi hỏi,
 Và vú đưa cả đám trẻ ra đồng.
 Cùng đùa nghịch, Tanhia từ chối
 Không chơi trò vờ đuổi bắt - ồ không,
 Nàng thấy chán những trò chơi như thế,
 Chán tiếng cười quá vô tư, vui vẻ.

CHƯƠNG BA

6

Cũng nên biết Ônhêghin đột ngột
 Thăm Larina gây ấn tượng thế nào :
 hai cô gái và chủ nhà sững sốt,
 Còn lảng giềng, tất cả bỗng xôn xao.
 Họ háo hức, họ thì thầm, bí mật
 Đoán già non, những điều vô lí nhất,
 Rằng Larina sắp có rể phen này,
 Giọng bông đùa nhưng ác ý, sâu cay.
 Thêm vào đó, không ít anh quả quyết
 Là nghe đâu đám cưới định xong rồi,
 Nhưng tạm hoãn ít hôm vì một việc
 Là bây giờ chưa có nhẫn mà thôi.
 Còn đám cưới Lenxki, họ nghĩ,
 Không có gì bàn thêm - đang chuẩn bị.

7

Nghe tất cả những điều trên bìa đặt,
 Tanhia chỉ cảm thấy hơi buồn,
 Nhưng không hiểu có cái gì bí mật
 Đã bắt nàng suy nghĩ, nhớ nhung luôn.
 Với trái tim đã bắt đầu thoáng đục,
 Nàng đã yêu ! Vâng, tình yêu đến lúc !
 Như lâu nay hạt giống tự chôn mình
 Gặp mặt trời, trời dậy lớn, hồi sinh.
 Tanhia đã từ lâu trần trở
 Và băng khuâng như thiếu một cái gì
 Để nàng yêu, để nàng thương và nhớ
 Trái tim nàng trong ngực trẻ nhiều khi
 Như quá chật, muôn vượt ra, vùng dậy
 Và chờ đón một chàng trai nào đấy !

8

Và người ấy, người nàng mong đã tới.
 Như chiêm bao, nàng mở mắt - chính chàng !
 Và từ đó là những ngày mong đợi,
 Những đêm dài, những buổi dạo lang thang.

Nàng ngờ ngác, không hiểu sao tất cả
 Nói về chàng bằng sức ma phép lạ.
 Và xung quanh vô nghĩa hết mọi điều -
 Mất người hầu, những giọng nói thương yêu...
 Nàng tự lự, không ít khi thờ thần
 Giữa đám đông nàng lạc lõng cúi đầu,
 Lơ đãng nghe những lời kia bất tận
 Và ồn ào của đám khách không đâu.
 Và nàng trách : sao người ta có thể
 Đến không mời và ngồi lâu như thế !

9

Nay đọc sách là điều không cưỡng nổi.
 Đọc say sưa những tiểu thuyết ngọt ngào.
 Nàng đọc, nuốt từng trang văn giả dối
 (Nhưng mê hồn) một cách tự nhiên sao !
 Các nhân vật được nhà văn sáng tạo
 Thành người sống hiện về kia, huyền ảo :
 Các tình nhân nổi tiếng như Vonmar,
 Malec - Adel và đờ Linar,
 Và Vécte, kẻ buồn đau chân thật,
 Và Grandixon tôi đã nói khá nhiều
 (Cái anh chàng làm ta buồn díp mắt)

Đối với nàng, một cô gái đang yêu,
 Điều nhập lại thành một người, người đó
 Chính là chàng Ônhêghin hôm nọ.

10

Cảm thấy mình không khác gì nhân vật
 Các nhà văn nàng đang đọc lúc này,
 Như Clarix, July, như Đenphin chân chất...
 Nàng một mình đi dạo giữa vườn cây
 Với quyển sách nội dung nguy hiểm vậy.
 Nơi bỏ công nàng tìm, và tìm thấy
 Những suy tư mơ ước của chính nàng,
 Cả những điều xúc cảm trái tim mang
 Và coi hết mọi buồn vui người khác
 Là buồn vui nàng đang có, thần thờ
 Nàng ngồi nghĩ và thì thầm học thuộc
 Bức thư tình gửi nhân vật chúng ta.
 Mà anh này có là ai, xin lỗi,
 Cũng không phải Grandixon đã nói !

15

Tanhia, ôi Tanhia đại đột.
 Tôi thương cô, rơi nước mắt bây giờ.
 Vào nánh vuốt một tay chơi hợp một
 Cả một đời còn trong trắng ngây thơ
 Cô gửi gắm. Tanhia, nguy hiểm !
 Trong hi vọng tôi biết cô tìm kiếm
 Cái niềm vui bí ẩn của cuộc đời,
 Để không ngừng ảnh ảo bám khắp nơi.
 Cô sẽ được ném cốc kia kì lạ
 Của tình yêu đầy thuốc độc nhiệm màu
 Cô đang thấy xung quanh cô tất cả
 Chỗ hẹn hò của trai gái yêu nhau.
 Tôi xin nhắc : trước mặt cô hết thấy
 Là cám dỗ, sắp đưa cô vào bẫy !

16

Vì đang yêu, Tanhia một chỗ
 Không ngồi yên, thơ thần dạo quanh nhà.
 Nàng tư lự, khi nhìn ngang đầu đó,
 Khi cúi đầu, chân chẳng bước đi xa.
 Tim đập mạnh, ngực phập phồng xúc động,
 Và đôi má hồng bất ngờ rực nóng,
 Mất long lanh đầy e lệ, bồi hồi,
 Hơi thở nàng như đã tắt trên môi.

Đêm nhẹ đến và trăng lên nhợt nhạt,
 Kéo lên theo một vệt sáng chân trời,
 Và họa mi trong vườn cây bỗng hát
 Khúc tâm tình ; sương bạc trắng khắp nơi.
 Trong bóng tối Tanhia không ngủ,
 Nàng lặng lẽ đến ngồi bên bà vú.

17

“Khó ngủ quá, bà ơi, sao nóng lạ !
 Kéo rèm lên, ngồi xuống cạnh đi bà”.
 Gì thế cháu, Tanhia ? “Buồn quá !
 Bà hãy ngồi... kể chuyện tháng năm qua...”
 Kể gì đây, Tanhia ? Ngày trước
 Đầu óc bà may ra còn nhớ được
 Ít chuyện vui về đất hoặc về trời,
 Về quý thân, về cô bé ham chơi...
 Đủ các chuyện, nhưng bây giờ ác thật,
 Bà đã quên, không hề nhớ chuyện nào.
 Đầu với óc, vâng, bà quên quên tất !
 Trí người già... cháu bảo biết làm sao.
 “Thì bà kể chuyện của bà đi vậy.
 Bà đã yêu ai chưa, ngày ấy ?...”

18

Lại còn yêu với chẳng yêu - hồi trẻ
 Bà không hay cái chuyện ấy là gì
 Bà mẹ chồng vô lương luôn có thể
 Đánh, bắt bà ôm khăn gói ra đi :
 “Thế thành vợ và thành chồng sao được ?”
 Ừ thì cũng do ý trời định trước :
 Vanhia, chú rể, trẻ hơn bà
 Mà bấy giờ bà chưa quá mười ba.
 Rất đơn giản, trong hai tuần mụ mới
 Đến xe duyên, và kết quả - lấy chồng.
 Bố ban phước, tha cho bà tội lỗi.
 Và mọi người hôm ấy đến rất đông.
 Bà thì sợ, chỉ còn than với khóc
 Và đứng yên cho người ta tết tóc.

19

Bà thành dâu của người ta từ đấy...
 Thôi đừng nghe câu chuyện nhảm già này.
 “Ồ không, không, không hiểu sao như vậy,
 Nhưng cháu buồn và khó thở đêm nay.
 Cháu muốn khóc, cháu khóc to, bà nhé...”
 Kia, cháu tôi ! Ôm rồi chẳng, không lẽ,
 Mong chúa tôi không bắt vậy ! Thôi nào,
 Hoặc có gì đang muốn hỏi hay sao ?

Cháu cứ hỏi. Ô cháu tôi nóng quá !
 Để bà đem tí nước đắp lên đầu...
 “Cháu không ốm... cháu... cháu yêu, bà ạ”
 Ôi !.... - bà già ôm cô cháu hồi lâu,
 Rồi ngơ ngác giờ cánh tay xương xẩu
 Và lay Chứa, vừa luôn tay làm dấu.

20

“Yêu, cháu yêu !” - Tanhia nhắc lại
 Mỗi hồi lâu chỉ quanh quẩn một điều.
 “Cháu đang ốm, đang ốm đây, chớ cãi !”
 “Mặc cháu, bà - cháu.... quả... cháu đang yêu...”
 Và lúc ấy, chéch bên thêm, mệt mỏi,
 Trăng vẫn sáng, ngó nhìn qua bóng tối,
 Ngắm Tanhia mặt tái nhợt đang ngồi,
 Mái tóc nàng như sóng xòa đang trôi,
 Mắt đắm lệ, và bên nàng ; bà vú
 Dáng dăm chiêu đang khó xử, cúi đầu,
 Tóc bạc trắng, choàng chiếc khăn đã cũ,
 Chiếc áo dài sát đất sẫm từ lâu...
 Và tất cả xung quanh là im lặng,
 Chìm trong ánh trăng khuya bạc trắng.

21

Để trái tim bay, bay xa đâu đấy,
 Tanhia nghe tiếng lá thầm thì,
 Nàng nhìn trăng, bỗng trong đầu chợt nảy
 Một ý bất ngờ... "Bà thương cháu, ra đi !
 Cứ mặc cháu ! Đâu, giấy đâu, bút mực,
 Kê hộ cháu chiếc bàn con, cháu thức
 Một chốc thôi, rồi cháu ngủ". Và nàng
 Lại một mình ; trăng cứ sáng mênh mang.
 Nàng ngồi viết, tay chống cằm suy nghĩ,
 Ônhêghin luôn quanh quẩn trong đầu,
 Nàng sôi nổi, không giữ lời, giữ ý,
 Để tình nàng lai láng thấm từng câu.
 Và rồi thư viết xong, nàng bối rối.
 Tanhia, thư cho ai, xin hỏi ?

24

Gì nên trách Tanhia hơn cả ?
 Trách nàng tin quá dễ dãi mọi điều,
 Quá ngờ nghệch, không từng hay dối trá,
 Chỉ biết rằng mình đang sống và yêu ?
 Hay trách nàng còn ngây thơ chưa hiểu
 Cái nghệ thuật tình yêu, và mềm yếu

Để mê say lời cuốn mạnh, bất ngờ,
 Để tin người, tin lí tưởng, ước mơ ?
 Hay trách chúa trót cho nàng được hưởng
 Trí thông minh rất nhạy, khác thường,
 Một bộ óc giàu suy tư tưởng tượng,
 Một tấm lòng đầy xúc cảm yêu thương ?
 Nhưng bạn đọc vốn từ tâm không lẽ
 Không tha thứ những điều kia non trẻ ?

25

Thường lãnh đạm là những cô lời lá
 Tanhĩa yêu nghiêm túc, bao giờ
 Cũng dành trọn cho tình yêu tất cả.
 Yêu chân thành như đứa trẻ ngây thơ,
 Nàng không nói : Hăng khoan ! Như ta nói
 Để nâng giá cho tình yêu sôi nổi,
 Để rơi sâu vào cái bẫy ái tình...

THƯ CỦA TANHIA GỬI ÔNHÊGHIN

Em viết gửi cho ông đây - quả thế,
 Em biết nói gì hơn lúc này ?
 Và em biết, với em ông có thể
 Rất coi thường và khinh ghét từ nay.
 Nhưng em muốn cuộc đời em đau khổ
 Ông sẽ thương một chút ít trong lòng
 Và không bỏ rơi em... Vâng, về nó
 Em lúc đầu không định nói cùng ông.
 Hãy tin em : cái điều này đáng sợ
 Ông sẽ không đoán hiểu được bao giờ,
 Nếu em tin, và ông cho em có
 Để tin rằng - dù huyền hoặc vu vơ -
 Rằng ông đến thăm làng em như trước,
 Dù một tuần một lần thôi cũng được,
 Để được nghe ông nói, và then thùng
 Một vài lời gì đấy nói cùng ông,
 Rồi sau đấy chỉ về ông em nghĩ
 Và thầm mong chóng gặp lại đêm ngày.
 Nhưng nghe nói : ông khó gần, khắc kỉ,
 Ông thấy buồn trong đơn điệu nơi đây,
 Còn chúng tôi... chẳng có gì nổi bật,
 Dù đón ông với lòng thân ái nhất.

Sao ông đến thăm nhà em như thế ?
 Vì nếu không, em sẽ chẳng bao giờ
 Được gặp ông ở nơi này vắng vẻ,
 Và chịu nhiều đau khổ, bị thờ ơ.
 Các xúc động của tâm hồn bỗng bật
 Sẽ trôi qua (ai đoán hết mọi điều),
 Em sẽ chọn một người thân, bạn tốt
 Một người chồng mà em sẽ thương yêu,
 Em cũng sẽ là mẹ hiền đức hạnh.
 Yêu người khác ?... Ô không, không thể !
 Không cho ai em trao trái tim mình !
 Hoặc số phận đã từ lâu định thế,
 Hoặc ý trời : em chỉ thuộc về anh !
 Cuộc đời em được sinh ra cũng chỉ
 Cốt gặp anh, và em biết thánh thần
 Đã gửi anh, cho em yêu, em quý.
 Anh là người bảo trợ, ân nhân
 Của suốt cả đời em. Trong giấc ngủ
 Em thấy anh thường đến - đẹp, vô hình,
 Đôi mắt anh đầy dịu dàng, quyến rũ,
 Từ lâu rồi em nghe rõ lời anh...
 Không, không phải em mơ, mà sự thật -

Anh vừa tới là em, trong nháy mắt
 Nhận ra anh, em xấu hổ, rụng rời,
 Nhưng mừng thầm ; chàng đã tới nhà chơi !
 Không đúng ư, em vẫn nghe anh nói
 Trong lặng im, những câu nói thân tình,
 Khi em giúp những người nghèo, kẻ đói,
 Khi thần thờ trước ảnh chúa cầu kinh
 Để vợi bớt tâm hồn em đau khổ ?
 Không đúng ư, vào những giây phút đó
 Em thấy anh, ôi cái bóng diệu kì,
 Trong bức màn hư ảo tối, nhiều khi
 Đến lặng lẽ cùng em, kề bên gối ?
 Không đúng ư, cho em anh đã nói
 Lời tình yêu và hi vọng nhiều lần ?
 Anh là ai ? Là bảo trợ, thiên thần,
 Hay chẳng qua chỉ là người cảm dỗ ?
 Hãy nói đi cho em hết nghi ngờ
 Hay có thể những điều mê say đó
 Với tâm hồn còn non trẻ, ngây thơ
 Là giả dối, là hoàn toàn khác hẳn ?
 Thì cũng đành chịu thôi, nhưng số phận,
 Em trao anh số phận của đời mình,
 Từ hôm nay em nhờ anh che chở,
 Em đau buồn, hi vọng, khóc van anh...

Em hoàn toàn cô đơn, anh biết đấy,
 Không một ai thông cảm giữa chốn này,
 Tâm hồn em héo khô và cứ vậy
 Em chết dần trong lặng lẽ không hay.
 Em chờ anh : anh hãy làm sống lại
 Trái tim em chỉ bằng một cái nhìn,
 Hãy chấm dứt giấc mơ này kinh hãi
 Bằng những lời trách cứ hoặc cầu xin...

Em dừng bút ! Cái lo và cái ngượng
 Không cho em đọc lại bức thư này,
 Nhưng em nghĩ anh là người cao thượng,
 Nên vũng lòng đặt số phận vào đây.

38

Đôi mắt nàng rung rung như ngân lệ,
 Trái tim yêu quá mỗi mảy, u sầu.
 Có tiếng ngựa ! Chàng đến ư ? Không lẽ ?
 Tiếng ngựa gần, gấp gấp. Một lúc sau
 Ônhêghin đã hiện ra trước ngõ,
 Nàng hoảng sợ, và "ôi !" - như ngọn gió,
 Tanhيا liền bỏ chạy ra ngoài,
 Qua khu vườn, không để ý nhìn ai.

Nàng chạy tiếp, không một lần ngoái lại,
Chạy men theo các bụi rậm ven đường,
Qua bãi cỏ, ra khu hồ trống trải,
Giẫm vô tình những tán lá đầy sương.
Rồi cứ thế, ra một bờ suối nhỏ,
Gặp chiếc ghế, và ngã luôn xuống đó.

41

Nhưng cuối cùng, Tanhia đứng dậy
Từ chiếc ghế suốt hồi lâu nàng ngồi,
Và đang định bước đi thì lúc ấy
Nàng ngược nhìn một lần nữa, và - “ôi” -
Trước mặt nàng, Ônhêghin đang đứng
Như từ đất vừa chui lên, sừng sững.
Tanhia bỗng hoảng hốt cúi đầu,
Cả người nàng nóng rực... đứng hồi lâu...

CHƯƠNG BỐN

12

Trong hai phút họ đứng im không nói.
 Ônhêghin khẽ bước lại bên nàng :
 “Tôi đã đọc thư của cô, đừng chối,
 Bức thư dài cậu bé mới đưa sang.
 Tôi đã đọc những lời kia chân thật
 Của tình yêu, tâm hồn trong trắng nhất.
 Nó làm tôi đang sống lại lúc này
 Những cảm tình bị chôn kín lâu nay.
 Nhưng tôi nghĩ chẳng khen cô điều ấy.
 Biết làm sao khi cô đã thực lòng,
 Thì xin phép cô cho tôi cũng vậy,
 Được thật thà - không hiểu đúng hay không
 Nhưng cứ nói, nói những điều tôi nghĩ.
 Cô phán xét ra sao, xin tùy ý.

13

Nếu tất cả cuộc đời tôi bó nhỏ
 Trong niềm vui của cuộc sống an nhàn,
 Nếu số phận cứ bắt tôi làm bố,
 Hoặc làm chồng, mong tiến thủ, cầu an ;
 Nếu hạnh phúc gia đình riêng có thể
 Làm tôi vui, dù một giây cũng thế.
 Thì tất nhiên - tôi dám chắc không nhầm
 Cô là người tôi chọn bạn trăm năm.
 Xin nói thật, nếu tôi tìm thấy lại
 Lí tưởng xưa tôi để mất lâu rồi,
 Tôi chọn cô làm người yêu mãi mãi,
 Chia những ngày u ám của đời tôi.
 Và lúc đó đời tôi vui vì thế,
 Tôi hạnh phúc, vâng, chừng nào có thể.

14

Nhưng rất tiếc, tôi sinh ra không để
 Hưởng niềm vui và khoái lạc cuộc đời.
 Cô xinh đẹp, nhưng tiếc thay, có lẽ
 Tôi hoàn toàn không xứng, hãy tin tôi.
 Nếu thành vợ, thành chồng, ôi điều đó
 Chỉ đem lại cho hai ta đau khổ :

Vì yêu cô, tuy say đắm, chân thành,
 Nhưng chán dần, tôi cũng cố xa nhanh.
 Và lúc ấy cô khóc than : nước mắt
 Chẳng làm tôi xúc động một tí nào.
 Trái tim tôi đã cứng khô, thú thật,
 Chỉ thêm phần giận dữ... biết làm sao.
 Cô tự hiểu bông hoa nào sẽ được
 Thần Himen cho nhiều năm phía trước.

15

Trên đời này không có gì bất hạnh
 Và đáng thương hơn cảnh sống trong nhà
 Khi bà vợ phải ngày đêm canh cánh
 Nghĩ về chồng đang tội lỗi xấu xa.
 Còn ông chồng đáng thương kia, hư hỏng
 (Tự biết thân và rửa nguyên cuộc sống)
 Luôn lặng im, hay giận dữ, càu nhàu,
 Luôn lạnh lùng, ghen bóng gió không đầu.
 Ông chồng ấy chính là tôi, không lẽ
 Cô chọn tôi, một người xấu thế này ?
 Cô, trong trắng và thông minh đến thế
 Và chân thành như cô viết gần đây ?
 Vâng, không lẽ đó là điều số phận
 Rất cay độc, cho cô đang dành sẵn.

16

Thời gian qua không bao giờ quay lại,
 Trái tim yêu nay chẳng thể nguyên lành,
 Tôi yêu cô... như anh yêu em gái,
 Hay ít nhiều hơn thế... vẫn như anh.
 Cô đừng giận khi nghe tôi nói vậy,
 Các cô gái, xưa nay ai cũng thấy,
 Thay ước mơ, thay ý nghĩ nhiều lần
 Như cây rừng thay lá mỗi mùa xuân,
 Vâng quả thế, theo ý trời đã định,
 Cô sẽ yêu một người khác sau này,
 Nhưng... tôi muốn cô là người bản lĩnh,
 Hãy bắt mình luôn cẩn thận từ nay,
 Vì không phải ai cũng đều tốt cả -
 Tính dễ tin thường hay gây tai họa".

17

Ônêghin đã bảo nàng như thế.
 Tanhia không đáp, chỉ cúi đầu.
 Nàng nín thở, hai mắt mờ đẫm lệ,
 Đứng bên chàng, cùng im lặng hồi lâu...

23

*Yêu mãnh liệt, không được người yêu lại,
Tanhĩa trong lòng đau tê tái,
Càng yêu thêm, vô hi vọng, mong chờ,
Đêm chập chờn không ngủ, nghĩ băng quơ.
Nên dễ hiểu : niềm vui và sức khỏe
Sự bình yên và thư thái trong lòng
Đều xáo động - tuổi xuân nàng cứ thế,
Như bất ngờ tiếng nổ lảng trên không,
Một ngày mới, mặt trời chưa hé đỏ,
Mà đã sớm dập vùi trong bão tố.*

CHƯƠNG NĂM

Mong em đừng biết, Xvétlana,
 Những giấc mơ kinh hoàng như vậy.
 GIUCÔPXKI

1

Vào năm ấy mùa đông như đến chậm
 Vì mùa thu luôn nấn ná kéo dài.
 Đã hết năm mà ngoài trời vẫn ấm,
 Thiên nhiên chờ, nhưng mãi đến tháng hai,
 Đêm mỏng ba tuyết rơi, vừa tỉnh dậy
 Qua cửa sổ, Tanhia bỗng thấy
 Cả vườn cây, con đường nhỏ, mái nhà
 Trắng một màu tuyết phủ kín gần xa
 Trên mặt kính nước thành băng rất mỏng.
 Tiếng chim kêu nghe thánh thót ngoài đồng.
 Tuyết rơi nhẹ lên núi xa, bãi trống,
 Cây nặng nề trong chiếc áo mùa đông.
 Và tất cả sau một đêm im lặng
 Được tuyết choàng một chiếc khăn màu trắng.

4

Là một người rất Nga, thưa bạn đọc,
 Tanhĩa không biết tự bao giờ,
 Nhưng rất yêu mùa đông Nga tàn khốc
 Với âm thâm cái đẹp lạnh, nên thơ.
 Yêu những sáng mặt trời lên, lặng gió.
 Sương và tuyết xung quanh như nhuộm đỏ.
 Yêu cỗ xe tam mã phóng trên đồng,
 Yêu buổi chiều tĩnh mịch cảnh mùa đông
 Và những tối khi trong nhà có lễ
 Cổ truyền xưa - lễ rửa tội - người hầu
 Ngồi xúm xít bên các cô gái trẻ
 Con chủ nhà, và bói số rất lâu.
 Họ tiên đoán là các cô sẽ lấy
 Chồng sĩ quan - và năm nào cũng vậy.

31

Ônhêghin xưa nay không chịu nổi
 Nước mắt, lời than, các bi kịch đàn bà -
 Những cái ấy, đó đây chàng, phải nói,
 Gặp khá nhiều, nên giữa cảnh phù hoa
 Của buổi lễ hôm nay, chàng khó chịu
 Và nhìn quanh, đôi lông mày khẽ nhíu.

Thấy Tanhia hồi hộp thế đang ngồi,
 Chàng lắc đầu không châm chọc - đành thôi.
 Và vừa nghĩ, vừa ngồi im, chàng trách
 Lenxki gây nên cảnh thế này.
 Chàng giận dữ và hồi lâu tìm cách
 Trả thù chàng cho bỏ tối hôm nay.
 Rồi chàng vẽ trong óc chàng tất cả
 Mỗi vị khách một bức tranh biếm họa.

41

Như cơn lốc của cuộc đời ồn ã
 Luôn cuồng điên, và đơn điệu, suy đồi,
 Giờ cơn lốc của bài Vanx không nghĩ
 Cứ quay tròn, các khách nhảy từng đôi
 Vút lao qua. Giờ trả thù đã điểm !
 Ônêghin nhếch mép cười châm biếm,
 Gặp Ông traơ đôi một đôi lời
 Và dắt nàng cứ thế nhảy khắp nơi.
 Rồi nhạc tắt, chàng đưa nàng về chỗ,
 Nói huyền thuyên hết điều nọ, điều này.
 Và tiếp đến, vài phút thôi sau đó
 Lại dắt nàng theo điệu nhảy mê say,
 Làm tất cả ngạc nhiên, và thú thật,
 Lenxki không dám tin vào mắt !

43

Buianốp, anh họ tôi, lúc ấy
 Dẫn Ônga và hai cô chị lại gần.
 Ônêghin cũng chỉ mời ra nhảy
 Một mình nàng. Rồi vui vẻ đưa chân,
 Tay ôm chặt Ônga, chàng nói nhỏ
 Vào tai nàng một chuyện vui nào đó.
 Ônga nghe bùng đỏ mặt, mỉm cười -
 Họ lúc này sao chót nhả vui tươi !
 Nhưng tất cả những điều trên, khôn nổi,
 Lenxki nhìn thấy hết, thế là
 Trong cơn giận và ghen tuông dữ dội,
 Chàng nóng lòng chờ điệu Mazurca
 Mau kết thúc để mời nàng ra nhảy.
 Điệu Côtiliôn của đêm vui hôm ấy.

45

*Nhưng không được ! Không ư ? Sao lại thế ?
Vì Ông đã bán, trót nhận lời
Cùng nhảy với Ônêghin ! Không lẽ ?*

*Khó tin điều đôi mắt thấy, tai nghe !
Không đủ sức chịu lâu thêm được nữa,
Lenxki nguyên rủa, ghét đàn bà,
Vừa giận dữ sai người hầu dắt ngựa,
Rồi một mình chàng bỏ cuộc đi ra.
Hai khẩu súng, hai viên chì bé nhỏ
Là tất cả cuộc đời chàng trong đó ?*

CHƯƠNG SÁU

9

Đây là thư Lenxki nhả nhận
 Thách Ônhêghin đấu súng với mình.
 Bức thư viết lạnh lùng, tuy rất ngắn
 Nhưng rõ ràng, câu chữ khá thông minh.
 Đọc xong thư, quay sang nhìn ông lão,
 Ônhêghin không nhiều lời, khế bảo :
 “Rất phiền ông hãy nhấn lại : Bao giờ
 Tôi cũng sẵn sàng xin tiếp nhà thơ !”
 Và lập tức ông già kia vội vã
 Không nói thêm, liền đứng dậy về nhà,
 Như thể việc đang rất nhiều - bận quá !
 Để trong phòng nhân vật của chúng ta
 Một chọi một với lương tâm lúc ấy.
 Chàng tức giận với chính chàng, đúng vậy.

10

Thế cũng phải. Như quan tòa nghiêm nhất,
 Chàng điếm qua hết mọi việc lúc này,
 Và kết án bản thân chàng nhiều mặt :
 Một là chàng đã xử sự không hay
 Khi trêu chọc mối tình hai bạn trẻ,
 Và đùa cợt với Ôngga như thế.

14

“Sao đêm qua giữa chừng chàng bỏ trốn ?”

Ông vui, lên tiếng hỏi câu đầu ;

Làm tình cảm Lenxki xáo trộn.

Chàng thần thờ, im lặng đứng hồi lâu.

Thế là tan mọi ghen tuông, bất hạnh.

Trước tính cách tươi vui và nhí nhảnh,

Trước những câu rất âu yếm, chân thành,

Trước cái nhìn rất trong sáng, tinh nhanh

Chàng đứng đấy trong niềm vui khó nói,

Biết mình đang được yêu quý. Lúc này

Bị dẫn vật, chàng băn khoăn, hồi lỗi,

Mong được nàng tha thứ hết từ nay.

Chàng định nói một vài câu gì đấy.

Chàng hạnh phúc, hay cũng gần như vậy.

15

Nhưng lần nữa, chàng lại buồn, lại bức.

Trước Ông xinh và trẻ thế là

Một lần nữa Lenxki không đủ sức

Nói với nàng về những chuyện hôm qua.

“Ta sẽ cứu Ông, - chàng nghĩ vậy -

Không thể để con người hư hỏng ấy.

Dùng âm mưu quyền rũ trái tim nàng

Bằng nịnh, buồn, bằng vờ vĩnh cao sang.

Không thể để một con sâu ghê tởm
 Chui vào cây đục phá hết trong ngoài.
 Không thể để một bông hoa buổi sớm
 Mới thành hình, chưa nở đã tàn phai...”
 Mà điều đó có nghĩa là : Thôi hết,
 Hoặc là nó, hoặc là ta sẽ chết !

28

Hai đối thủ ? Từ bao giờ nợ máu
 Đã gây nên chia cắt giữa hai người ?
 Từ bao giờ họ thôi không chuyện gẫu,
 Thôi vui đùa, cùng ăn uống, nghỉ ngơi ?
 Thế mà nay họ đứng kia tức giận ;
 Như kẻ thù của bao đời oán hận,
 Như giấc mơ rất khó hiểu, hãi hùng,
 Cả hai người cùng suy nghĩ rất lung
 Và lặng lẽ chờ giết nhau lạnh đăm.
 Ôi, trước khi họ cho đạn lên nòng,
 Liệu có thể thấy họ cười, thiện cảm
 Và ra về như bạn cũ hay không ?
 E là khó - giới thượng lưu cao quý.
 Cái họ sợ, than ôi, là bệnh sĩ.

30

“Mời các vị ! Một ! hai !” chưa ngấm bắn,
 Súng cầm tay, hai đầu thủ bắt đầu
 Bước bốn bước rất dủng dủng, đều đặn,
 Bốn bước dài đưa họ lại gần nhau,
 Nghĩa là lại gần thêm hơn cái chết,
 Họ bình tĩnh không hề run, sợ sệt.
 Ônhêghin, với danh nghĩa bạn hiền,
 Chính là người giơ súng ngấm đầu tiên.
 Rồi năm bước họ bước thêm, sau đấy
 Lenxki cũng nheo mắt, và chàng
 Đang định bắn thì than ôi lúc ấy
 Bạn bóp cò, tiếng nổ gọn, âm vang.
 Chàng chững lại, để súng rơi lặng lẽ...
 Ôi, số phận của nhà thơ là thế.

31

Ônhêghin sau giây phút sững sờ,
Chạy vội vàng đến cạnh xác nhà thơ
Và lay, gọi, nhưng tiếc thay đã muộn.
Một tài năng non trẻ sớm lìa đời,
Một cơn bão giữa chùng im gió cuốn,
Một bông hồng vừa hé nụ xinh tươi
Trong nắng sớm, đã vội vàng héo quắt
Như ngọn nến trên bàn thờ vụt tắt.

CHƯƠNG BẢY

Maxcova, con gái của nước Nga,
Biết tìm đâu hơn thế ?

DMITRIEP

Sao có thể không yêu
Maxcova thân thuộc ?

BARATUNXKI

Có đến Maxcova, mới thấy hết cuộc đời.
Sống ở đâu tốt hơn ?

- Nơi ta chưa từng tới !

GRIBÔEDÔP

1

*Tuyết trên núi, trên gò cao đây đó
Được nắng xuân sưởi ấm đã bắt đầu
Tan thành nước, chảy từng dòng suối nhỏ
Xuống cánh đồng cũng ngập nước từ lâu.
Thao thức suốt cả mùa đông, chờ đợi,
Nay tỉnh dậy, thiên nhiên chào xuân mới.
Trời rất trong, mây sáng lượn yên lành
Và núi rừng, cũng thế bắt đầu xanh
Như được phủ một lớp nhung. Hối hả
Đàn ong bay vui hút mật khắp đồng.
Các thung lũng đã đầy hoa ; núi đá
Cũng khô dần qua cơn ẩm mùa đông.
Và súc vật đã tung tăng chạy nhảy,
Họa mi hót trong vườn khuya đâu đấy.*

8

Lenxki, ôi Lenxki có biết
 Rằng Ôngta chỉ thương nhớ lúc đầu,
 Rằng nàng khóc, cũng thành tâm, thấm thiết,
 Cũng đau buồn, nhưng chẳng được bao lâu.
 Vì người khác đã làm nàng vui lại,
 Vì người khác đã kịp đem tình ái
 Và yêu thương bao bọc trái tim nàng
 Nàng phải lòng một lính kị cao sang...
 Và kết quả là một hôm, e thẹn,
 Cùng anh kia nàng đứng trước bàn thờ,
 Đầu hơi cúi, liếc nhìn quanh bên lén,
 Rất dịu dàng, và cũng rất ngây thơ,
 Với đôi môi luôn mỉm cười dè dặt
 Và ánh lửa long lanh trong đôi mắt.

28

Từ sáng sớm, bình minh vừa hé dậy
 Tanhia đã vội vã rời giường,
 Ra đồng vắng, nhìn cảnh trời lồng lẫy,
 Nói những lời đầy cảm xúc yêu thương :
 “Ôi vĩnh biệt ngọn núi cao yêu quý.
 Những cánh đồng rất thân quen, bình dị,
 Những rừng cây xào xạc lá hiên lành
 Dưới bầu trời luôn thoáng rộng cao xanh.

Ôi vĩnh biệt cả thiên nhiên sống động
 Ta phải xa yên tĩnh cuộc sống này,
 Để đổi lấy cái xa hoa trống rỗng.
 Tự do mình, ta vĩnh biệt từ nay.
 Ta đi đâu ? Sao phải đi ? Lạ thật.
 Gì số phận dành cho ta trước mắt ?

31

Mà chuyến đi vốn từ lâu định sẵn,
 Giờ than ôi, thế là đã đến ngày.
 Được lôi ra và sửa sang chắc chắn
 Chiếc xe hòm bị quên iăng iau nay.
 Một chuyến đi bình thường - ba xe ngựa
 Chở trăm thứ đồ dùng trong nhà cửa,
 Như chảo, xoong, chần nệm, đủ ghế giường,
 Các loại hòm, bình đựng mứt, tủ gương.
 Rồi lọ sứ, rồi lồng gà, rồi gối,
 Rồi nồi đồng, chậu giặt... et cetera (1)
 Nghĩa là nhiều, nhiều không sao kể nổi.
 Nhưng người hầu, kia, từ cửa bước ra
 Bên đoàn xe mười tám con ngựa kéo,
 Khóc tiễn biệt giữa trời đông lạnh lẽo.

(1) Tiếng La-tinh : vãn vãn

CHƯƠNG TÁM

12

Xin kể tiếp, rằng sau khi giết bạn,
 Ônêghin vất vưởng sống qua ngày
 Trong lười biếng, trong vô công buồn chán
 Đến khi chàng hăm sáu tuổi không hay
 Sống không vợ, không bạn bè, lao động,
 Và tất nhiên làm cái gì cũng hỏng.

13

Chàng sống thế, lòng chán chường tất cả.
 Không chịu yên nằm một chỗ ở nhà.
 (Điều ấy nghĩ không có gì đáng lạ
 Trong cánh mình, ai chẳng muốn bốn ba ?)
 Nên chàng bỏ chốn làng quê đang sống,
 Những bãi cỏ, bờ sông, khu rừng rộng
 Của quê hương đang ám ảnh đêm ngày
 (Máu bạn chàng đã đổ xuống nơi đây).
 Và cứ thế, lang thang không mục đích
 Chàng ra đi, luôn đơn độc một mình
 Cho đến lúc cuối cùng rồi du lịch
 Như mọi điều, chàng cũng chán, coi khinh,
 Và bất chợt trở về quê một tối,
 Chàng như Sátxki, được mời ngay dự hội.

14

Kia, phòng khách bỗng thì thầm to nhỏ,
 Cả đám đông liền đứng giãn, ngoái đầu :
 Một bà khách bước vào, và tiếp đó
 Một tướng già quan trọng bước theo sau.
 Dáng bà khách rất đàng hoàng, thông thả,
 Không lạnh nhạt, cũng không thân thiết quá,
 Chẳng nhìn ai phải đỏ mặt thấy phiền,
 Chẳng cố tình khiêm tốn hoặc làm duyên.
 Và cũng chẳng vờ ngây thơ giữ ý,
 Chẳng làm cao hay nhả nhỏ giả vờ
 Nàng chân thật, đoan trang và giản dị...

17

“Nàng đấy ư ? Vâng, đúng rồi ! Không lẽ ?
 Ônhêghin chợt nghĩ - Thật không ngờ,
 Một cô gái từ vùng quê vắng vẻ,
 Mới ngày nào còn dút dất, ngây thơ...”

Chàng vội vã đưa ống nhòm lên mắt
 Ngắm hồi lâu đáng người và khuôn mặt
 Giúp chàng nay mang máng nhớ điều gì
 Rất vô tình chàng đã để trôi đi...

“Này bá tước, ai đằng kia, mũ đỏ,
 Giữa đám đông đang nói chuyện lúc này
 Với đại sứ Tây Ban Nha ?” Lúc đó
 Bá tước cười : “À, anh mới về đây,
 Phải giới thiệu nàng với anh !” “Xin lỗi,
 Nàng là ai ?”. “Là vợ tôi, vì vội...”

18

“Anh có vợ ? Lấy bao giờ nhanh vậy ?”
 “Mới hai năm” “Sao không nói từ đầu ?”
 Anh lấy ai ?” “Larina” “Cô ấy !”
 “Anh biết nàng ?” “Xưa sống cạnh bên nhau”.
 “Thế thì nào, ta cùng đi !” Hăm hở,
 Bá tước dẫn anh bạn mình gặp vợ.
 Một hồi lâu nữ bá tước nhìn chàng.
 Có thể lòng bị xáo trộn, xốn xang,
 Và xúc động, nàng ngạc nhiên, bối rối
 Thấy người xưa bỗng xuất hiện bất ngờ,

Nhưng như trước, nàng không hề thay đổi,
 Chẳng nhiệt tình, song cũng chẳng thờ ơ,
 Và giọng nói vẫn nhún nhường, khe khẽ,
 Và cả cách cúi đầu chào cũng thế.

30

Thế là rõ, than ôi, như đứa trẻ,
 Ônhêghin đã say đắm yêu nàng,
 Trong đau khổ của tình yêu, cứ thế,
 Sáng lại chiều, như mất trí, lang thang.
 Và đều đặn hàng ngày chàng đi lại
 Thăm người yêu, không nghe lời phải trái,
 Luôn quần quanh như cái bóng không rời,
 Bám theo nàng đi khắp chốn, nơi nơi,
 Và sung sướng mỗi khi nàng cho phép
 Khoác chiếc khăn lông thú mịn và dày
 Lên đôi vai của nàng tròn, xinh đẹp,
 Hay vô tình tay khẽ chạm bàn tay,
 Hay được dẫn nàng đi, hay được nhất
 Những thứ nàng nhớ tay rơi xuống đất.

THƯ CỦA ÔNHÊGHIN GỬI TACHIANA

Tôi thấy trước : bức thư này thô lộ
 Sẽ làm cô bị xúc phạm thế nào,
 Và ánh mắt trang nghiêm nhìn lúc đó
 Sẽ chứa đầy lòng khinh ghét ra sao !
 Tôi muốn gì ? Vì sao tôi đại dốt
 Bày trước cô bao tâm sự thế này,
 Hay có thể tôi đang gây có tội
 Cho những lời châm chọc rất chua cay ?

Rất ngẫu nhiên tôi gặp cô ngày ấy,
 Thấy trong cô một cô gái dịu hiền,
 Tôi không tin những điều tôi đã thấy,
 Và cố ghìm những cảm xúc thân quen.
 Vì lúc ấy, quả tình tôi, thú thật
 Cái tự do của mình không muốn mất.
 Ngoài ra ta bị chia cắt bất ngờ
 Còn bởi vì cái chết của nhà thơ.
 Tôi đã bắt trái tim xa tất cả
 Những gì tim từng yêu thích, và rồi
 Với người khác, tôi cô đơn, xa lạ,
 Tôi tưởng lầm rằng yên tĩnh, than ôi,
 Cùng tự do có thể thay hạnh phúc,
 Nhưng thất vọng, tôi buồn đau, tủi nhục.

Không, với tôi là tốt cùng sung sướng
 Được theo cô đây đó suốt đêm ngày,
 Bằng đôi mắt đầy tình yêu, chiêm ngưỡng
 Môi cô cười, từng ánh mắt, bàn tay ;
 Được hồi lâu ngôi nghe cô, đoán hiểu
 Bằng trái tim, con người cô kì diệu ;
 Và trước cô, tôi tái nhợt, âu sầu
 Và chết dần trong day dứt buồn đau...
 Nhưng rất tiếc, cái niềm vui sướng ấy
 Tôi đã không có được - suốt đêm ngày
 Tôi lang thang mong gặp cô đâu đấy.
 Và phần đời còn lại đếm từng giây
 Tôi đã để trôi qua trong buồn bã,
 Trong lo âu, vô tích sự, và rồi
 Tôi cũng hiểu, cuộc đời tôi tàn tạ
 Muốn kéo dài, thì mỗi sáng, than ôi.
 Tôi phải biết là trong ngày hôm đó
 Được gặp cô cách này hay cách nọ...

Tôi rất sợ bức thư này chân thật
 Bị cô xem như một thứ trò hề,
 Một âm mưu thấp hèn, trơ tráo nhất
 Đáng nhận lời cô trách cứ khắt khe.

Ôi giá cô biết được tôi đau khổ
 Vì tình yêu và khát vọng thế nào,
 Biết suy nghĩ, lương tâm tôi đang cố
 Làm nguội dần dòng máu nóng ra sao !
 Tôi thèm khát quì trước cô nức nở,
 Ôm chân cô và nói, nói rất nhiều
 Về tình cảm, về ước mơ, nỗi sợ -
 Hết những gì có thể nói khi yêu.
 Trong khi ấy thì tiếc thay, tôi phải
 Vờ dừng dung khi nói, hoặc thăm dò,
 Khi trò chuyện tôi phải vờ thoải mái,
 Và phải vờ vui vẻ lúc nhìn cô...

Thôi đã vậy, biết làm sao : có lẽ
 Tôi giấu tôi, mâu thuẫn đủ lắm rồi,
 Giờ tất cả trong tay cô, vì thế
 Cùng thư này, tôi trao cả đời tôi.

39

Ngày tiếp ngày cứ trôi, trôi lặng lẽ,
 Mùa đông qua, xuân lại đến bao giờ
 Ônêghin không thành điên vì thế,
 Không lìa đời, cũng chẳng hóa nhà thơ.

Chàng sống lại, lần đầu tiên ra khỏi
 Cái hang âm luôn quanh hiu, mờ tối,
 Nơi cô đơn chàng tự khóa trong phòng
 Như con chôn, đã trú hết mùa đông.
 Và một sáng chàng lên xe, cho chạy
 Dọc Nêva. Đây đó đã bắt đầu
 Băng tuyết tan thành những dòng nước chảy,
 Và trên đường, các tia nắng thi nhau
 Nhảy múa giữa những lớp băng nứt nẻ...
 Chàng đi đâu, đi đâu mà vội thế ?

40

Chắc bạn đọc, không nói ra cũng rõ
 Chàng đi đâu vội vã thế lúc này
 Ônhêghin, Ônhêghin khốn khổ
 Đi gặp người chàng không gặp lâu nay.
 Như cái xác không hồn, chàng đã tới,
 Nhưng không thấy một ai ngoài phòng đợi,
 Và phòng trong cũng không thấy người nào.
 Chàng rụt rè xô nhẹ cửa - Ôi chao !
 Chàng rất đỗi ngạc nhiên - Sao, gì vậy ?

Tanhia, nữ bá tước, thần thờ
 Đang ngồi đọc một bức thư nào đấy,
 Chỉ mình nàng, tái nhợt, nghĩ băng quơ,
 Và lặng lẽ tay chống cằm, buồn bã
 Để nước mắt lăn thành dòng trên má...

41

Vâng, lúc ấy ai mà không đoán được
 Ai không hay bao đau khổ lòng nàng,
 Ai không thấy Tanhia ngày trước
 Bọc bấy giờ trong cái vỏ cao sang !
 Và bất chợt trong phút giây sôi nổi.
 Dưới chân nàng, Ônhêghin quì gối.
 Tanhia chỉ tư lự cúi nhìn,
 Khẽ rùng mình, không giận dữ, ngạc nhiên,
 Nàng im lặng vì thâm tâm rất hiểu
 Ônhêghin đang đau khổ lúc này
 Qua khuôn mặt rất xanh xao gầy yếu,
 Qua cái nhìn đầy trách móc, mê say
 Và năn nỉ... Trong nàng nay lại sống
 Cô gái xưa, hồn nhiên và thơ mộng.

42

Nàng không đỡ Ônhêghin đứng dậy,
 Những ngón tay trắng nhợt, đại đờ
 Nàng không rút khỏi đôi môi nồng cháy,
 Vẫn nhìn chàng, nhưng lãnh đạm, thờ ơ.
 Trong những phút giây kia dài, căng thẳng,
 Nàng nghĩ gì ? Sau một hồi im lặng,
 Tanhia khe khẽ nói : “Đủ rồi,
 Xin đừng quì như thế nữa, cho tôi
 Được nói thẳng cùng anh về tất cả...”

45

Ôi ngày nào những mơ ước thơ ngây,
 Những tình cảm trái tim tôi sôi nổi
 Giá được anh quan tâm đến phần nào...
 Sao bây giờ trước tôi anh quì gối
 Một việc làm không đẹp mắt vì sao ?
 Anh cao thượng, thông minh, sao có thể
 Bị tình cảm thấp hèn kia nô lệ ?

46

Còn riêng tôi, Ônhêghin, tất cả
 Bốn xung quanh luôn bóng lộn thế này,
 Và cả việc tôi thành công, danh giá,
 Cả ngôi nhà, cả yến tiệc no say
 Đều vô nghĩa. Tôi sẵn sàng đánh đổi,
 Những miếng giẻ hóa trang kia giả dối,
 Những cuộc vui quá sắc sỡ, ồn ào
 Lấy khu vườn, những cuốn sách, bờ ao,
 Hay một góc, tuy nghèo nàn, đơn độc.
 Ngôi nhà xưa, nơi tôi sống, lần đầu
 Tôi gặp anh, Ônhêghin, và khóc ;
 Lấy mé đôi cây phủ kín từ lâu,
 Nơi bà vú, người tôi yêu, yên nghỉ
 Trong bóng mát ngày đêm bên mộ chí

47

Mà hạnh phúc, Ônhêghin, lúc ấy
 Trong tầm tay, rất dễ đạt, rất gần;
 Nhưng số phận không cho tôi được vậy,
 Có thể vì tôi lỡ bước sa chân :
 Mẹ tôi khóc, van nài tôi xuất giá
 Trước cô bé Tanhia tất cả
 Mọi bước đi được quyết định lâu rồi.
 Tôi lấy chồng... Anh hãy để cho tôi
 Yên ổn sống. Tim anh tôi biết rõ
 Rất thanh cao và hào hiệp. Lúc này
 Tôi yêu anh, vẫn yêu như ngày nọ
 (Chẳng việc gì phải che giấu). Nhưng nay
 Tôi đã được gả chồng, tuy khác ý,
 Nhưng là vợ, suốt đời tôi chung thủy.

48

Nàng nói xong rồi đi ra, để lại
 Ônhêghin như sét đánh bất ngờ,
 Đứng sờ sững với nỗi lòng tê tái,
 Đang ngỡ ngàng không rõ thực hay mơ.

(THÁI BÁ TÂN)

Mục lục

LỜI GIỚI THIỆU	5
Gửi các đồng chí	11
Gửi Tsaadaép	13
Tôi đã quen chiến trận	16
Người tù	17
Thi sĩ đi tròn đôi mắt mở	18
Tửu thần ca	20
Gửi tới Xibir	21
Nhà tiên tri	22
Arion	24
Tiếng vọng	25
Gửi Đ.V Đavudốp	26
Đài kỉ niệm	27
Tự do	29
Những câu chuyện thần thoại Noël	31
Làng	33
Người gieo giống tự do trên đồng vắng	39
Cây Antsa	41

Con chim nhỏ	44
Gửi biển	46
Buổi tối mùa đông	50
Con đường mùa đông	52
Gửi mẹ nuôi	54
Kapkaz	55
Xin đừng hát bên anh những bài ca...	57
Bông hoa nhỏ	58
Tu viện trên đỉnh núi	59
Sầu ca	60
Những dòng thơ viết trong đêm không ngủ	61
Chim họa mi	63
Em ơi đã đến lúc rồi	64
Đám mây đen	65
... Tôi lại về thăm	66
Chiếc khăn san màu đen	69
Hết rồi - tình đã vỡ tan	71
Lá thư bị đốt cháy	72
Gửi...	73
Giông tố	75
Con họa mi và nhành hồng	76
Lá bùa	77
Ngài và anh, cô và em	81

Trên đồi Gruzì đêm xuống	82
Tôi yêu em : đến nay chừng có thể	83
Một chút tên tôi đối với nàng	84
Lời cầu nguyện	85
NGƯỜI TÙ KAPKAZ	92
Chương I	92
Chương II	99
Bài ca TSECKETX	104
ĐOÀN NGƯỜI TXIGAN	108
ÉPGHÊNHÌ ÔNHÊGHIN	136
Chương một	136
Chương hai	137
Chương ba	144
Chương bốn	159
Chương năm	166
Chương sáu	171
Chương bảy	176
Chương tám	179
Thư của Ônheghin gửi Tachiana	183

THI CA THẾ GIỚI CHỌN LỌC
Thơ A.X. PUSKIN

Chịu trách nhiệm xuất bản :
MAI THỜI CHÍNH

Biên tập : NGUYỄN CÔNG BÌNH
Sửa bản in : TUẤN MINH
Bìa & minh họa : VĂN NGUYỄN
Thực hiện : TRẦN TUẤN

In 1.000 cuốn, khổ 10 x 18 cm tại Xí nghiệp In số 4. Đăng kí KHXB số: 57/1348 do Cục Xuất bản cấp ngày 6/10/2003. Giấy trích ngang số: 172/TN/XBTN cấp ngày 13/10/2003. In xong và nộp lưu chiểu quý 1 năm 2004.

Victor Huygô - S.Bôđơler
G.G.Bairôn - Henrích Hainơ - A.X.Puskin
M.lu.Lermôn tôp
A.Blôk - Xandơ Pê tôfi - Nazim Hikmét
R.Tagor - Xergây Exênhin
Nicôla Ghiden
Yanít Rítxốt
Oan Uytman - Raxun Gamzatốp
Lí Bạch - Đỗ Phủ
Khuất Nguyên - Bạch Cư Dị
Thơ Đường

NHÀ XUẤT BẢN THANH NIÊN

trân trọng giới thiệu

Giá: 9.00